

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Ústav profesního rozvoje pracovníků ve školství

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2013

Jan SCHOVÁNEK

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav profesního rozvoje pracovníků ve školství

ZBRAŇ (NEJEN) JAKO UMĚLECKÉ DÍLO
WEAPON (NOT ONLY) AS A WORK OF ART

Vypracoval:

Jan Schovánek

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jan Šmíd, PhD.

Praha 2013

Název: Zbraň (nejen) jako umělecké dílo

Anotace:

Bakalářská práce se zabývá zbraněmi nejen jako praktickými předměty, ale i jako výtvarnými a uměleckými artefakty s estetickou a funkční hodnotou.

Teoretická část práce obsahuje kapitoly týkající se typologie zbraní, historie vzniku a produkce zbraní, zbraně jako praktického nástroje i uměleckého díla. Zvláštní pozornost je věnována zbrani jako součásti uměleckého díla, rituálům myslivosti a zbrani z pohledu psychologie a psychopatologie.

Praktická část je založena na projektu výtvarné edukace, který byl realizován na 2. stupni Základní školy Stochov za laskavé pomoci Mgr. Marcely Bedřichové a jejích žáků ze třídy 9.B. Záměrem návrhu projektu je rozvinout dvě významné složky výtvarné výchovy a to: složku výtvarně vzdělávací a výchovnou. Ověření projektu se dělí do tří částí, ve kterých se klade důraz na podporu rozvoje individuálního zainteresování každého studenta do všech tematických okruhů.

Klíčová slova: zbraň, historie, umění, výtvarná výchova, rituál, lov, myslivost.

Souhlasím, aby tato práce byla uložena v knihovně Pedagogické fakulty Karlovy Univerzity v Praze a zpřístupněna ke studijním účelům.

Title: Weapon (not only) as a work of art

Annotation:

This bachelor thesis deals with weapons not only as practical subjects, but also as creative and artistic artefacts of aesthetic and functional value.

The theoretical part includes chapters relating to the typology of weapons, their history and production, weapons as a practical tool and a work of art. Particular attention is paid to the weapon as part of a work of art, rituals and hunting weapons from the perspective of psychology and psychopathology.

The practical part is based on an art education project, which was implemented in the 2nd grade of Stochov primary school with the kind assistance of Mgr. Marcela Bedřichová and its pupils from class 9.B. The intention behind the project proposal is to develop two important strands of art education, namely: the educational components of artistic and educational. Verification of the project is divided into three parts, in which the emphasis is on supporting the development of individual involvement of each student in all thematic areas.

Keywords: weapon, history, art, art education, ritual, hunting, gamekeeping.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „**Zbraň (nejen) jako umělecké dílo**“ vypracoval samostatně pod vedením pana PhDr. Jana Šmída, PhD. Použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v přiloženém seznamu literatury.

V Praze dne

.....
Jan Schovánek

Poděkování

Děkuji PhDr. Janu Šmídovi, PhD. za odborné vedení a cenné rady při tvorbě mé bakalářské práce a za jeho obětavý a lidský přístup.

OBSAH

1. ÚVOD	8
2. TYPOLOGIE ZBRANÍ	10
2.1 CHLADNÉ ZBRANĚ	11
2.2 STŘELNÉ ZBRANĚ.....	13
2.3 ZBRANĚ HROMADNÉHO NIČENÍ.....	15
3. STRUČNÝ NÁSTIN HISTORIE VZNIKU A PRODUKCE ZBRANÍ	16
3.1 PRAVĚK	16
3.2 STAROVĚK.....	17
3.3 STŘEDOVĚK.....	18
3.4 NOVOVĚK.....	19
3.5 MODERNÍ DOBA	19
4. ZBRAŇ JAKO PRAKTICKÝ NÁSTROJ I UMĚLECKÉ DÍLO	21
4.1 ZBRAŇ JAKO PRAKTICKÝ NÁSTROJ	21
4.1.1 NŮŽ	21
4.1.2 MEČ.....	23
4.1.3 PUŠKA	24
4.2 ZBRAŇ JAKO UMĚLECKÉ DÍLO	26
4.2.1 NŮŽ	26
4.2.2 MEČ.....	27
4.2.3 PUŠKA	29
5. ZBRAŇ JAKO SOUČÁST UMĚLECKÉHO DÍLA	31
5.1 ZOBRAZENÍ ZBRANÍ VE VÝJEVECH S NÁBOŽENSKOU TÉMATIKOU.....	32
5.2 ZBRAŇ JAKO SOUČÁST VÝJEVU Z MYTOLOGICKÉ OBLASTI.....	34
5.3 ZOBRAZENÍ ZBRANÍ VE VÝJEVECH SE SVĚTSKOU TÉMATIKOU.....	35
5.4 ZBRANĚ VE VÁLEČNÝCH VÝJEVECH.....	36
5.5 ZBRANĚ V LOVECKÝCH VÝJEVECH	37
5.5.1 LOVECKÁ ZÁTIŠÍ.....	38
6. RITUÁLY MYSLIVOSTI	39
7. ZBRAŇ Z POHLEDU PSYCHOLOGIE A PSYCHOPATOLOGIE	42
8. PROJEKT VÝTVARNÉ EDUKACE	44
8.1 PŘÍPRAVA A NÁVRH.....	45
8.2 REALIZACE	47
8.3 HODNOCENÍ.....	51
9. ZÁVĚR	55
10. POUŽITÉ PRAMENY	56
11. PŘÍLOHY	59

1. Úvod

Tendence zdobit užitkové předměty provází lidstvo od prehistorických dob. Je otázkou diskuse, jaký význam pravěký člověk výzdobě užitkových předmětů přikládal. Mohlo se jednat o pouhou snahu zkrášlit často užívaný předmět, mohlo jít o vyjádření nároku konkrétní osoby na konkrétní věc, stejně tak ovšem mohla mít výzdoba užitkových předmětů svůj hluboký symbolický, ba přímo magický význam. Nelze vyloučit ani možnost, že pravdě odpovídá kombinace několika takovýchto výkladů. Stejně jako je dnes automobil určité třídy a značky dopravním prostředkem, uměleckým počinem i symbolickým vyjádřením určitého společenského statutu svého majitele, podobnou funkci mohly mít v prehistorii lidstva i zdobené užitkové předměty.

Zdobeny byly pochopitelně i zbraně. Jejich funkčnost a účelnost zůstávala vzhledem k povaze tehdejších dob samozřejmě prakticky vždy, snad pouze s výjimkou ceremoniálních zbraní, na prvním místě, to ovšem nevyklučovalo užití některé z vhodných technik, která učinila z užitečné zbraně též výjimečný unikát.

S narůstajícími společenskými majetkovými rozdíly začala vznikat vrstva obyvatelstva, která si mohla dovolit požadovat nejen vysoce kvalitní zpracování užitkových předmětů co do jejich funkčnosti, ale zároveň i jejich vysokou uměleckou hodnotu. Tento trend se nevyhnul ani zbrojařství. Je všeobecně známo, že například hodnota některých středověkých brnění odpovídala hodnotě několika vesnic i s nevolníky.

Vědeckotechnická revoluce zavedla mimo jiné výrobu ve velkých sériích. Masová produkce příliš prostoru pro umělecké ztvárnění neposkytovala, o to více začaly být proto ceněny originální jednotlivé kusy, které se stávaly předmětem sběratelského zájmu soukromníků i veřejných institucí. Tento trend je zaznamenatelný dosud.

V současné době je možné dokonce obdivovat takové předměty včetně zbraní, u nichž funkční stránka zcela ustoupila stránce umělecké. Tyto předměty nejsou primárně určeny ke každodennímu užívání, slouží například jako filmové rekvizity či k výzdobě bytových interiérů.

Prolínání světa druhé přírody, jak vše, co pochází z lidských rukou, označují sociologové, a světa umění je tedy mnohohvrstevnaté. Následující práce bude proto zaměřena pouze na jednu oblast, a sice oblast zbraní. Po úvodním načrtnutí typologie zbraní představí velmi stručně historii vzniku a produkce zbraní. Hlavní pozornost však bude věnována zbraním coby praktickým nástrojům a uměleckým dílům i zbraním jako součástí uměleckého díla. Zmíněny budou i rituály související s lovem a myslivostí. Jedna z kapitol práce se zaměří také na problematiku zbraně z pohledu psychologů a psychopatologů.

2. Typologie zbraní

Jestliže se chceme detailněji zabývat otázkou typologie zbraní, je třeba si nejprve ujasnit, co se samotným termínem zbraň rozumí. Ilustrovaný encyklopedický slovník uvádí, že zbraní je „...v nejširším smyslu každý předmět, který se dá použít k obraně nebo k útoku.“¹ Tato definice tedy příliš k vytvoření typologie zbraní nenapomůže, neboť škála předmětů, které lze použít k obraně či útoku, je příliš široká.

Slovník spisovné češtiny definuje zbraň jako „...nástroj, prostředek užívaný pro boj.“² Tato definice tedy zcela opomíjí užití zbraně při lovu a sportu, což považujeme za její zásadní nedostatek.

Ani právní oblast, která si jinak potrpí na co nejpřesnější vyjadřování, není v otázce definování zbraně konkrétnější. V trestním právu České republiky se „...pro účely posouzení viny v trestním řízení zbraní rozumí cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším. Zbraní tedy může být např. i láhev, kterou pachatel udeří oběť do hlavy nebo vržený kámen, může jí být i pes poštvaný pachatelem na oběť nebo automobil, kterým pachatel najíždí např. na policistu.“³

Nicméně právnícká literatura určité vodítko k vytvoření typologie zbraní poskytuje, a sice konstatováním, že zbraní je „...nástroj, popřípadě zařízení přizpůsobené k ranivému účinku na živý organismus nebo k ničení objektů.“⁴ Tímto vodítkem se konkrétně může stát právě způsob, kterým je ranivá energie předávána ať už organismům, nebo neživým předmětům. Na základě odlišnosti předávání této energie lze vymezit hlavní skupiny zbraní – zbraně chladné, střelné zbraně a zbraně hromadného ničení. Existují i další kategorie zbraní, jako jsou kupříkladu zbraně raketové, minové a trhavinové, ty je však možné vzhledem k tematickému zaměření této práce opomenout.

---

1 *Ilustrovaný encyklopedický slovník III. díl*, s. 902.

2 *Slovník spisovné češtiny*, s. 560.

3 *Zbraň*, [online].

4 HRAZDÍRA, I.; KOVÁRNÍK, L.; NOVOTNÝ, F., *Použití zbraně a zákon*, s. 31.

2.1 Chladné zbraně

Chladné zbraně předávají ranivou energii vícerymi způsoby, konkrétně bodnutím, sekem a úderem. Na základě těchto skutečností lze vytvářet podskupiny chladných zbraní, jako jsou bodné zbraně, sečné zbraně a úderné zbraně. Jejich podstatným společným znakem je skutečnost, že ranivou energii jim dodává sama osoba, která je ovládá, prostřednictvím práce vykonávané vlastní pohybovou soustavou.

Mezi bodné zbraně patří nejrůznější meče, kordy, rapíry, dýky (viz obr. č. 1), bajonety a podobně. Jedná se o zbraně z historického hlediska široce rozšířené, tudíž i zdobené a zobrazované v uměleckých dílech.

Obr. č. 1 – umělecky pojatá dýka ⁵

K sečným zbraním náleží opět meče, dále různé šavle, tesáky (viz obr. č. 2), mačety, čínské motýlí meče a jiné méně časté zbraně. I zde se jedná o předměty vyskytující se v nespočetných variantách a různých kulturách, tedy i často se vyskytující ve sféře umění.

---

5 Zdroj:<<http://www.repliky.info/Fantasy-dyka-Silver-Talon-foto-detail-5314.html>>.

Obr. č. 2 – lovecký tesák⁶

Úderné zbraně působí na odlišném principu než zbraně sečné. Mohou být opatřeny ostřím jako sečné zbraně, hlavním mechanismem jejich působení je ovšem drtivá mechanická síla úderu. Údernými zbraněmi jsou nejrůznější sekery, palcáty (viz obr. č. 3), řemdihy, kladiva a podobně.

Obr. č. 3 – palcát⁷

---

6 Zdroj: <<http://www.trapper.cz/lovecky-tesak-muela-bowie-clasic-19a>>.

7 Zdroj: <<http://stajnrn.blog.idnes.cz/c/224617/Palcat-prvni-special-na-lidi.html>>.

K chladným zbraním náleží i zbraně dřevcové. Jak jejich název napovídá, jedná se o chladnou zbraň připevněnou k dlouhé tyči – dřevci. Takovéto „prodloužení“ zbraně umožňovalo bojovat z větší vzdálenosti, čímž například částečně odstraňovalo handicap pěšáka vůči jezdcí. Dřevcovými zbraněmi jsou nejrůznější kopí, píky, halapartny (viz obr. č. 4), cepy a další.

Obr. č. 4 – halapartna ⁸

2.2 Střelné zbraně

Základním znakem střelné zbraně je její schopnost dodat ranivou energii určitému objektu - střele, která následně touto předanou energií působí destruktivně na cíl.

Střelné zbraně je možné dále dělit z různých hledisek. Například podle zdroje energie dodávané střele je možné zbraně rozdělit na mechanické, plynové a palné, podle ovladatelnosti na ruční a lafetované a podobně. Termíny střelná a palná zbraň jsou někdy používány jako synonyma, někde se významově odlišují. Následující text se bude držet výkladu odpovídajícímu současnému právnímu řádu České republiky.

---

⁸ Zdroj:

http://www.npu.cz/download/1305879769/06_NPÚ+ÚOP+České+Budějovice%2C+SZ+Hluboká%2C+Halapartna+dvorské+gardy+Petra+Voka%2C+foto+Hugo+Moc+800x600.jpg.

Zákon č. 119/2002 Sb.⁹ o střelných zbraních a střelivu rozlišuje více kategorií střelných zbraní. Palnou zbraní je podle tohoto výkladu střelná zbraň, u které je funkce odvozena od okamžitého uvolnění chemické energie. Plynovou zbraní je pak střelná zbraň, u které je funkce odvozena od okamžitého uvolnění energie stlačeného vzduchu nebo jiného plynu. V neposlední řadě pak mechanická zbraň je střelnou zbraní, u které je funkce odvozena od okamžitého uvolnění nahromaděné mechanické energie.

Jako klasické zástupce palných zbraní můžeme uvést pistole, revolvery (viz obr. č. 5) a pušky. K plynovým zbraním se řadí foukačky, vzduchovky a plynové pistole (viz obr. č. 6). Mezi mechanické střelné zbraně patří luky, kuše, praky, katapulty, vrhače oštěpů a podobně. S výjimkou vrhacích strojů jsou všechny tyto zbraně vhodné svou konstrukcí k uměleckému projevu.

Obr. č. 5 – revolver¹⁰

---

9 *Přehled rozdělení zbraní a střeliva do kategorií*, [online].

10 Zdroj: <<http://www.zbranenaobjednavku.cz/produkt-944--revolver-smith-&-wesson-model-686-plus-medium-6-357>>.

Obr. č. 6 – plynová pistole ¹¹

2.3 Zbraně hromadného ničení

Termín zbraně hromadného ničení je souhrnným označením pro zbraně, které jsou schopny v masovém měřítku usmrtit velké množství lidí a způsobit velké materiální škody bez ohledu na civilní či vojenský charakter cíle. Ke zbraním hromadného ničení náleží jaderné zbraně, biologické zbraně, označované také jako bakteriologické zbraně, a chemické zbraně.

Zbraně hromadného ničení pochopitelně mohou být jen stěží uměleckým dílem, o to více jsou však v oblasti umění zobrazovány jejich skutečné či tušené účinky.

Uvedená typologie zbraní není samozřejmě jedinou možnou. Stejně tak je třeba možné dělit zbraně podle účelu využití na vojenské, lovecké, sportovní a obranné nebo na zbraně zakázané, podléhající povolení, podléhající ohlášení a ostatní. Specifickým způsobem dělení zbraní je dělení na zbraně smrtící a nesmrtící.

---

¹¹ Zdroj: <<http://sportovni-potreby-hobby.megainzerce.cz/military/plynova-pistole-atak-zoraki-914-nova-164864.htm>>.

3. Stručný nástin historie vzniku a produkce zbraní

3.1 Pravěk

Prvními zbraněmi v dobách pravěku byly nepochybně ještě zcela nepracované nebo jen minimálně upravované přírodní materiály, například silnější části dřevin používané coby úderné zbraně – kyje, nepracované valouny a podobně.

Prvními opracovanými zbraněmi, které se dochovaly až do současných dob, jsou pěstní klíny. Jedná se o kameny, jejichž materiál a struktura dovoluje opracování odštěpováním přebytečného materiálu. Pěstní klíny mají tvar připomínající kapku vody (viz obr. 7).¹² Mohou mít různý poměr délky a šířky.

Obr. č. 7 – pěstní klín¹³

Z pěstních klínů se jejich spojením s různě dlouhou dřevěnou násadou staly první kamenné nástroje a zbraně v pravém slova smyslu. Jednalo se o různé nože, sekeromlaty a oštěpy. Ještě později univerzální kamenný nástroj ustoupil specializovanějším výrobkům z pazourku, pazourkovým nožům a pazourkovým dýkám.¹⁴

---

12 KUBIŠTA, F., *Dějiny umění pravěku a starověku*, s. 7.

13 Zdroj: <<http://www.national-geographic.cz/wp-content/uploads/2011/01/kliny.jpg>>.

14 FAKTOR, Z., *Nože a dýky*, obr. 79, 80.

Kvalitativním skokem ve vývoji zbraní v pravěku byl vynález prvních mechanických střelných zbraní, konkrétně tedy luku, foukačky a praku.¹⁵ K usnadnění užití oštěpů se začaly používat vrhače oštěpů. Ty jsou dodnes známy jako tradiční součást života Aboridžinů, původních obyvatel Austrálie. Vynález luku časově spadá do starší doby kamenné, je tedy možné, že se luky užívají déle než 50 000 let.¹⁶

Neustále se rozšiřující poznatky o výrobě kovů byly ke konci pravěku využívány při výrobě zbraní. Postupně se objevovaly měděné, bronzové a první železné zbraně. Do dnešní doby se zachovaly různě tvarované meče staré až 5 000 let.

3.2 Starověk

Ve starověku začaly být kovy používány pro výrobu zbraní v masovém měřítku. Panovníci prvních starověkých států touto produkcí zajišťovali vyzbrojení svých armád.

Četnost výskytu jednotlivých druhů zbraní odpovídá složení tehdejších vojsk. Ta byla tvořena převážně pěšáky, převládaly proto zbraně jimi používané, tedy kopí a oštěpy. Jízdní oddíly disponovaly taktéž kopími. Výroba mečů náležela mezi nákladnější, proto jejich četnost ve výzbroji byla zpočátku nízká. V římské říši byl však již meč standardní součástí výzbroje legionáře (viz obr. č. 8). Zvláštní oddíly střelců byly vybaveny mechanickými střelnými zbraněmi. Ve starověku byla navíc vynalezena kuše a různé typy vrhacích strojů.

Obr. č. 8 – římský meč¹⁷

¹⁵ Jedná se o odstředivý prak, nikoli vidlicový.

¹⁶ KAČER, J., *Střelci všech armád světa*, [online].

¹⁷ Zdroj: <<http://puffy2.webnode.cz/news/typy-mecu/>>.

Období starověku je dobou vzniku nové profese zbrojíře. Zbrojířem se obvykle stával specializovaný kovář. I o Héfaistovi a jeho římském protějšku Vulkánovi tak mytologie tvrdila, že byl nejenom kovářem bohů, ale i jejich zbrojířem. Toto pravidlo však nelze zcela paušalizovat. Třeba k výrobě kvalitního luku byly zapotřebí naprosto odlišné znalosti, než byly ty, jimiž disponovali kováři.

Římské kovářství přímo navázalo na odkaz etruských kovářů a kovářů z Řecka. Jeho výhoda spočívala ve skutečnosti, že dokázalo přejímat výrobní postupy jiných kultur. Prakticky všechny základní techniky, které současné kovářství využívá, jako je krytá výheň, dmychadlo a kovářské náčiní, znali již Římané. I z tohoto důvodu byly jejich zbraně tak kvalitní a římské legie úspěšné v boji.

3.3 Středověk

Středověk představuje z hlediska vývoje zbraní velice zajímavé období. Na jednu stranu se objevují různé variace starších zbraní,¹⁸ případně jejich kombinace do zbraně jediné,¹⁹ na druhou stranu se objevují zbraně nové. Jejich vývoj je vynucen dokonalejšími prostředky obrany. Středověký vývoj zbraní přitom vyvolával různé reakce ve společnosti. Zajímavou je v tomto ohledu například iniciativa představitelů katolické církve, kteří se snažili zdokonalenou kuši jako zbraň schopnou eliminovat i jezdce v brnění zakázat.

Hlavním předělem středověku je ovšem nástup palných zbraní. Z původně neškodného používání střelného prachu k zábavám se stalo válečnické umění, jehož rozvoj zcela změnil poměr sil na evropských bojištích.

Co se rozvoje řemesel týče, v raném středověku byla ve více ohledech vedoucí silou arabská kultura, například kvalita damascénské oceli byla pro Evropany dlouho nenapodobitelná.²⁰ Ve vrcholném středověku ovšem prvenství postupně získávali evropští zbrojíři, takže třeba výrobu děla potřebného pro dobytí Cařihradu Turky již zajišťoval Evropan. Některé dodnes existující firmy zaměřené na výrobu zbraní mají své počátky v dílnách středověku. Známým centrem tradiční výroby je v tomto ohledu

---

18 Klasickým příkladem jsou meče a luky.

19 Příkladem může být třeba halapartna.

20 Technika výroby damascénské oceli přitom není arabským vynálezem, byla známa již v době železné, viz HARTINK, A., *Encyklopedie nožů*, s. 11.

například španělské Toledo.

Výrobci zbraní byli jako všichni ostatní řemeslníci soustředěni do cechů se všemi výhodami a nevýhodami, které to přinášelo. Svůj cech měli nožíři, mečíři i puškaři. Cechovní mistři zpracovávali zakázky státního charakteru i zakázky soukromníků.

3.4 Novověk

Novověk byl obdobím pokračování v trendu nastoleném již ve středověku. Konstrukce palných zbraní se rychle zdokonalovala, zatímco chladné zbraně už po kvalitativní stránce nebylo možné nijak výrazně rozvíjet. To vedlo k zásadní změně bojové taktiky a k přesunu rozložení sil na bojištích. Palné zbraně se začaly vyrábět sériově, zatímco mechanické střelné zbraně postupně dožívaly jako zbraně určené spíše k lovu.

Od konce sedmnáctého století se začaly zbraně vyrábět především v manufakturách. Tím se samozřejmě značně snížila jejich umělecká kvalita. Výroba umělecky zdobených zbraní přesto pokračovala, ale v prostředí menších dílen, hlavně jako zbraní loveckých a soubojových.

V závěru devatenáctého a na počátku dvacátého století již výrobu zbraní pro válečné účely ovládají velké zbrojařské koncerny. Produkují poloautomatické a automatické palné zbraně, které jsou neustále vylepšovány. Vedle nich ovšem vznikají a dále se rozvíjejí také menší dílny a továrny, které pokrývají poptávku po specializovanějším sortimentu.

3.5 Moderní doba

První světová válka měla mimo jiné za následek mohutný vývoj nových zbraní. Na bojištích se objevily tanky, stíhací a bombardovací letadla, bojové plyny. Nasazení těchto zbraní umožnil technologický pokrok. Ten se po ukončení prvního celosvětového konfliktu samozřejmě nezastavil, takže ve druhé světové válce mohly být nasazeny opět nové zbraně. Vrcholem byla v tomto ohledu jaderná bomba.

Existence zbraní hromadného ničení postavila vedoucí představitele států před takovou mírou zodpovědnosti, kterou jejich předchůdci neznali. Jediným pokynem mohli rozhodnout o životě či smrti milionů lidí, a to nejen vojáků, ale i civilistů. Po ukončení druhé světové války tak k dalšímu celosvětovému konfliktu již nedošlo, což ale neznamená, že by bylo ukončeno zbrojení a modernizace zbraní. Každá z nových technologií je dnes posuzována nejprve z vojenského hlediska, teprve poté je poskytnuta civilnímu sektoru. Místa původních zbrojířů tak dnes zaujímají špičkoví vědci.

4. Zbraň jako praktický nástroj i umělecké dílo

Jak již bylo výše uvedeno, prakticky všechny chladné i palné zbraně jsou vhodné k uměleckému zdobení. Mohou být praktickým nástrojem i uměleckým dílem zároveň, také u nich může jedna ze složek výrazně převážet nad druhou.

Jako praktické nástroje i umělecká díla není možné v takto omezeném prostoru zhodnotit všechny kdysi i dnes používané chladné a palné zbraně. Zaměříme se proto na ty nejužívanější, svým způsobem až archetypální. Z chladných zbraní to bude nůž a meč, ze střelných puška.

4.1 Zbraň jako praktický nástroj

4.1.1 Nůž

Předchůdcem nože je kamenný univerzální nástroj, který se nazýval pěstní klín. Z něho se vyvinul nástroj ze stejného materiálu, který se již podobá dnešní čepeli. Prostředí nálezů takových čepelí pomáhá určit stáří těchto předmětů asi na 70 000 let.²¹

Ještě ve starší době kamenné, asi někdy kolem desátého tisíciletí před naším letopočtem, byla pazourková čepel zasazena do rukojeti. Rukojeť mohlo tvořit dřevo, dochovaly se však pouze pazourkové nože s kostěnou rukojetí (viz obr. č. 9). Vznikly tak první otevřené nože.

Obr. č. 9 – moderní replika pazourkového nože²²

²¹ FAKTOR, Z., *Nože a dýky*, obr. 75.

²² Zdroj: <http://www.lh-shop.cz/index.php?page=shop.browse&category_id=171&option=com_virtuemart&Itemid=5&lang=cs&vmcchk=1&Itemid=5>.

Výroba nožů z mědi byla obtížná, navíc nešlo o nože příliš kvalitní, pazourkové je svou kvalitou stále předčily. Přesto byly i měděné nože používány. Z oblasti Mezopotámie tak například pochází nález měděné nožové čepele se zdviženým hrotem. Stáří nálezů je odhadováno asi na 5 000 let.²³

Teprve slitina mědi s cínem, bronz, umožnila snadnější opracování materiálu a delší trvanlivost nože. To vedlo k vytváření různých typů nožů podle způsobu jejich využití. Tyto bronzové nože měly již vybrání pro střenky nebo trn pro nasazení rukojeti. Také tvary jejich čepelí se vyskytovaly v nejrůznějších modifikacích.²⁴

Železné nože byly původně méně hodnotné než bronzové. Protože nebyla dostatečně rozvinutá technologie kalení, nože byly příliš měkké, jejich ostří rychle ztrácelo svou kvalitu. V oblasti Středomoří se technologické postupy při zpracování železa zdokonalily až na přelomu prvního a druhého tisíciletí před naším letopočtem. Vznikly tak různé druhy oceli, vhodné k užití při výrobě nožů.

Dosud uvedené informace se týkaly pouze takzvaných otevřených nožů. V římské době se objevují první zavírací nože. Z římské doby také pocházejí nejrůznější nože pro lovecké, vojenské a zemědělské účely.

Následný vývoj nožů byl veden na jedné straně snahou o zvýšení jejich kvality a komfortu užívání, na straně druhé pak snahou o zvýšení bezpečnosti používání. K zásadnější proměně nože jako nástroje, pokud pomineme vynález vyskakovacího nože, od římských dob nedošlo.

Za účelem zvýšení pevnosti v ohybu a snížení hmotnosti nože je například čepel opatřena buď vykovanými, nebo vybroušenými podélnými žlábkami. Nůž může být doplněn dalšími nástroji, častými jsou třeba pilky nebo vývrtky. Další a další doplňování nástrojů vedlo až k utvoření specifické kategorie takzvaných nářadových nožů. Otvírání zavíracího nože usnadňuje takzvaný nehetník, což je drážka sloužící k zachycení čepele nehtem. Objevily se nože pro zvláštní užití, například pro potápěče, námořníky, rybáře, takzvané nože pro přežití a podobně.

Z bezpečnostních důvodů je výhodné, když je možné čepel zavíracího nože pojistit v otevřeném stavu. Také zde došlo k několika vylepšujícím vynálezům. Čepel může být jištěna otočnou objímkou, bočním šroubem a různými dalšími druhy pojistek.

---

23 FAKTOR, Z., *Nože a dýky*, obr. 150.

24 Viz např. FAKTOR, Z., *Nože a dýky*, obr. 82 - 89.

4.1.2 Meč

Meč je jako zbraň znám od počátků historie lidstva. Starověcí Egyptané znali hned několik typů zakřivených mečů,²⁵ podobné zbraně jako v Egyptě byly používány ve starověku i ve východním Středomoří. Rukojeti těchto zbraní byly ze dřeva nebo kostí.

Železné meče začali jako jedni z prvních vyrábět Chetité. Ti však nedokázali svůj objev využít k válečným účelům. To se naopak podařilo Asyřanům. Ti během období let 900 – 500 před naším letopočtem dokázali díky převaze vlastních železných zbraní včetně meče vybudovat říši sahající od jižních hranic Egypta až k Perskému zálivu.

Během prvního tisíciletí před naším letopočtem se meč jako zbraň rozšířil do různých regionů, což mělo za následek vznik různých variant této zbraně. Obecně lze konstatovat, že tehdejší meče byly nejprve spíše kratší, mívaly kolem 75 – 90 cm.²⁶ Delší a mohutnější meče, určené primárně k sekání, se však ukázaly efektivnější při boji vedeném z koňského sedla, takže během raného středověku krátké meče vytlačily.

Z důvodu ochrany bojovníka před zraněním a ztrátou kontroly nad zbraní se v průběhu raného středověku objevila zástita v podobě příčky mezi čepelí meče a jeho rukojetí. Zástita byla původně krátká a rovná, později se začala používat masivnější a prohnutá. Z hlediska užití zbraně se středověká Evropa rozdělila na dvě oblasti: jižní a západní Evropa preferovala užití mečů jako bodných zbraní, pro severní a východní Evropu zůstal meč primárně sečnou zbraní.

Jakýmsi vrcholem slávy meče byla stoletá válka mezi Anglií a Francií (viz obr. č. 10). Během ní se však stále zřetelněji ukázala převaha střelných zbraní, které díky svému zdokonalení dokázaly na dálku nebezpečně ohrozit i silným brněním chráněného rytíře. Meče tak zůstávaly ve výzbroji armád i nadále, ovšem ne ve své klasické podobě, nýbrž jako jezdecké meče, nejčastěji šavle. Šavle byly potom užívány až do první světové války.

---

25 FAKTOR, Z., *Nože a dýky*, obr. 154.

26 WELAND, G., *Meče, dýky & tesáky*, s. 14.

Obr. č. 10 – replika meče z období stoleté války ²⁷

4.1.3 Puška

V evropském prostředí se první prototypy palných zbraní objevily ve čtrnáctém století. První ruční palné zbraně byly jednoduché železné nebo bronzové roury, na konci pevně uzavřené a někdy opatřené tyčí, která byla spojena s dřevěnou násadou. *„Ruční palné zbraně se v podstatě nelišily od dělostřelecké výzbroje a ve skutečnosti to byla pouze natolik zmenšená děla, že je bylo možné při střelbě držet v ruce.“* ²⁸

Kvalita účinnosti těchto zbraní odpovídala jejich nedokonalosti, s rozvojem palných zbraní se však rychle zlepšovala. Lepších výsledků bylo dosaženo díky užití několika vylepšení. Prvním bylo prodloužení hlavně, což mělo za následek zvýšení přesnosti střelby. Pažba se začala používat zalomená, díky tomu se zbraň lépe ovládala. Umístění zápalného kanálku po boku zase umožnilo použití mířidel. Stále zde však přetrvával problém s pomalým nabíjením zbraně. Zbraň byla také často více nebezpečná tomu, kdo s ní zacházel než nepříteli. Mohla se totiž celkem snadno roztrhnout.

V následujícím století se pozornost konstruktérů ručních palných zbraní zaměřila především na zdokonalení techniky vznícení prachové náplně a zvýšení stability zbraně. Na konci patnáctého století se proto začíná používat doutňákový zámek s pružinou. Zvýšení stability zbraně bylo dosahováno různými způsoby podle toho, k jakému účelu byla zbraň určena. Takzvané hradební pušky, u nichž se předpokládala existence podpory pro střelce, byly opatřovány hákem k zachycení. Zbraně určené k užití v terénu byly zase vybaveny sklopnou opěrou.

---

²⁷ Zdroj: <<http://www.replikymecu.com/hanwei.html>>.

²⁸ ŽUK, A. B., *Pušky a samopaly*, s. 11.

Na počátku šestnáctého století se objevily první muškety. Jednalo se o první palné zbraně, které dokázaly předčít svými kvalitami luky a kuše. Kule z mušket měly větší průraznost a přesnost. Slabinou mušket ale zůstávalo jejich pomalé nabíjení. „*Jestliže lučištník vystřelil během minuty až dvanáct šípů, pak mušketýr, který potřeboval na přípravu každého výstřelu téměř stovku pohybů, měl mezi jednotlivými výstřely interval několika minut.*“²⁹

Ještě lepší funkčnosti pušek se podařilo dosáhnout díky užití křesadlového zámku (viz obr. č. 11) a nového tvaru střeliva. Kulka dostala podlouhlý tvar. Stabilita letící kulky byla navíc zajištěna drážkováním hlavně. V hlavni se kulka působením drážek roztočila kolem své osy. Tyto kulky se začaly používat jako součást papírových nábojů, čímž odpadla manipulace se střelným prachem. Papír byl později nahrazen mosaznou nábojnicí.³⁰

Obr. č. 11 - konstrukce křesadlového zámku³¹

V devatenáctém století byly pušky předovky nahrazeny zadovkami. Nabíjení zezadu bylo pro střelce bezpečnější a rychlejší. Následovalo zavádění jednotných nábojů a celé řady systémů dále zjednodušujících a zpřesňujících střelbu. Ve dvacátém století se vedle opakováček objevují první samonabíjecí a plně samočinné pušky.

29 ŽUK, A. B., *Pušky a samopaly*, s. 14 - 15.

30 HARTINK, A., *Encyklopedie loveckých zbraní*, s. 10.

31 Zdroj: <<http://www.strelectvi.cz/forum/kresadlove-zamky-t1448.html>>.

4.2 Zbraň jako umělecké dílo

4.2.1 Nůž

Se snahou zdobit nůž se setkáváme již u výrobků z bronzu. Jedná se především o takové výrobky, u nichž se nepředpokládalo nasazení rukojeti nebo střenky. Rukojeť tohoto nože byla tvořena kovem stejně jako čepel, přičemž mohla být zdobena užitím už vhodné zdobené formy, či až dodatečně.³² Je možné, že podobně byly zdobeny i střenky a rukojeti nožů, ty se však do současnosti nedochovaly.

Bohaté možnosti zdobení nabízejí zavírací nože. Ty byly zdobeny již v římské době.³³ Tvar uzavřeného nože nabízí prostor ke všemožné stylizaci, lidskou postavou počínaje a třeba všeobecně známou „rybičkou“ konče.

Při uměleckém zpracování čepel nože je používáno leptání nebo rytin. Techniky leptání a rytí se mohou od sebe ještě odlišovat. V současnosti je možné použít elektrolytické leptání či fotoleptání, k rytí lze použít třeba laser.

Nemenší význam má materiál použitý pro výrobu rukojeti nože. Vedle klasických různých druhů dřev mohou být použity plasty, kovy, kůže, kosti, rohovina, parohovina, ale také minerály.

Někteří z uměleckých kovářů a nožířů vytvářejí své nože přednostně jako umělecká díla, u jiných je takto možné hovořit pouze o části jejich produkce. Někteří z nich se věnují navrhování fantastických nožů s nejrůzněji tvarovanými čepelimi a rukojetmi.

Kupříkladu Gaetan Beauchamp z kanadského Québecu tak je znám především svými rytinami scrimshaw. Jedná se o techniku zdobení, kdy se do měkkého povrchu vyryje pomocí jehel a rydel kresba, která se následně vyplňuje barvou. Je možné použít pouze černou barvu stejně dobře jako celou škálu barev. Beauchamp používá také techniku negativního scrimshaw, kdy je světlý motiv vytvářen na tmavém pozadí.³⁴

Arpád Bojtoš se zase v Lučenci na Slovensku věnuje výrobě unikátních nožů inspirovaných kulturami celého světa. Při výzdobě používá motivy ze světa Tuaregů,

---

32 Viz např. FAKTOR, Z., *Nože a dýky*, obr. 82.

33 HARTINK, A., *Encyklopedie nožů*, s. 10.

34 HARTINK, A., *Encyklopedie nožů*, s. 67 - 71.

Eskymáků, afrických zvířat a podobně.³⁵

Čistě umělecký charakter má dnes tvorba Michaela Eiflera ze SRN. Jeho nože jsou sběratelskými unikáty. Eifler čepele svých nožů, případně i rukojeti, různě prořezává, takže z nich mnohdy zůstává jen skelet.³⁶

Podobně by se dalo psát o řadě dalších umělců, kteří se věnují výrobě originálních nožů. Nože jsou v tomto ohledu ideálním objektem pro kreativce, kteří chtějí při navrhování účelného nástroje uplatnit své schopnosti.

4.2.2 Meč

Mimořádnou pozornost výzdobě svých mečů věnovali již starověcí Asyřané. „*Velkolepá rukojeť a složitá výzdoba byly stejně důležité jako kvalitní čepel.*“³⁷ Toto bylo umožněno charakterem výrobního postupu, kdy byl každý z mečů prakticky originálem.

Tendence zdobit meče přetrvávala i během středověku. Způsoby zdobení mečů byly obohaceny o užití nových materiálů i postupů zdobení. Rukojeti mečů tak byly zdobeny různými ornamenty, které doplňovalo užití vzácných kovů, drahokamů, polodrahokamů a perel. Čepele mečů zase mohly být zdobeny kupříkladu nápisy. Z druhé poloviny jedenáctého století se tak dochoval románský meč, jehož hlavice a záštita jsou obloženy stříbrem, mědí a žlutým kovem. Na jedné straně hlavice je vyobrazen strom jako symbol Starého Zákona, na straně druhé ryba a síť jako symboly Nového Zákona. Na horní části čepele je umístěn nápis SIGVINAIS.³⁸

Za vrcholné období ve výrobě mečů je považováno třinácté a čtrnácté století. Meče byly hodnoceny tehdejší šlechtou nejen z hlediska jejich funkčnosti, ale i krásy. „*Rukojeti byly ryté a vykládané, hlavice mohutné a hojně zdobené a záštity často tak široké a masivní, že meč vypadal spíše jako kříž nežli zbraň.*“³⁹

---

35 HARTINK, A., *Encyklopedie nožů*, s. 81 - 83.

36 HARTINK, A., *Encyklopedie nožů*, s. 123 - 127.

37 WELAND, G., *Meče, dýky & tesáky*, s. 14.

38 ŠÁDA, M. et al., *Vzácné zbraně a zbroj ze sbírek Vojenského muzea v Praze*, s. 42.

39 WELAND, G., *Meče, dýky & tesáky*, s. 18.

Konkrétní způsob uměleckého ztvárnění meče korespondoval se způsobem jeho užití. Mezi nejzdobenější náležely ceremoniální meče, korunovační meče, papežské meče a darovací meče.

Ceremoniální meč, jak již název napovídá, byl určen pouze k užívání během oficiálních obřadů. Meč zde sloužil jako symbol moci panovníka a jeho společenské prestiže. Nosil se obnažený, hrotem vzhůru. „*Takové meče obvykle mívaly širokou čepel a tvar rovnoramenného trojúhelníku. Byly pokryty rytinami vypovídajícími o čistotě a vznešenosti daného vládce.*“⁴⁰

Nejznámějším ceremoniálním mečem, který se zachoval do dnešní doby, je meč prince Eduarda, pozdějšího anglického krále Eduarda V. Byl vyroben v roce 1475 u příležitosti jmenování prince vévodou z Chesteru. Tento meč je dnes uložen v londýnském Toweru. Ve sbírkách Vojenského muzea v Praze se nachází ceremoniální meč Friedricha I. Württemberského, který vládl v letech 1583 – 1608. Čepel meče je na jedné straně zdobena vévodovým erbem a pěti čtyřveršími, které jeho samotného a jeho manželku oslavují jako panovníky Württemberska. Na druhé straně je erb manželky a data narození, případně úmrtí jejich dětí. Rukojeť meče je zdobena mosazným drátem.⁴¹

Ani účel korunovačních mečů není nesnadné určit, byly používány během korunovace panovníků. Korunovační meče byly podobně jako ceremoniální meče více symboly, uměleckými díly než zbraněmi v pravém slova smyslu. Symbolizovaly autoritu nového vládce.

Termínem papežský meč jsou označovány meče s dlouhou čepelí, které předávali papežové vojenským vůdcům, které uznali jako „ochránce svaté víry“. Tato tradice byla zavedena v jedenáctém století a udržela se až do století devatenáctého. „*Podobně jako meče ceremoniální, měly i tyto zbraně širokou, dvousečnou čepel a přes svůj adekvátně působivý vzhled byly naprosto nepoužitelné. Povrch mívaly často hustě pokrytý církevními exhortami. Spolu s těmito meči se často předávaly čepce ve tvaru kopulí s výšivkou holubice, symbolizující svatého Ducha, a papež je před věnováním posvěcoval stejně tak jako meče.*“⁴²

---

40 WELAND, G., *Meče, dýky & tesáky*, s. 18.

41 ŠÁDA, M. et al., *Vzácné zbraně a zbroj ze sbírek Vojenského muzea v Praze*, s. 51.

42 WELAND, G., *Meče, dýky & tesáky*, s. 27.

Darovací meče byly udělovány jako výraz vděčnosti panovníka či hlavy státu osobám, které se výjimečným způsobem zasloužily o úspěch státu v politické či vojenské oblasti. Ani tyto meče nebyly určeny k vedení boje.

4.2.3 Puška

Mezi sbírkami státních institucí, soukromých muzeí i fanoušků starých zbraní se nachází velké množství luxusních exemplářů zdobených zlatem, cizelováním, rytinami, řezbami, vykládáním a podobně. Ponejvíce byly zdobeny lovecké pušky.

Zdobena bývala v první řadě především plocha zámku, která k tomu svým charakterem přímo vybízela. Dalším místem častého zdobení zbraně byla pažba. Často se vyskytovaly motivy bájných zvířat, vyobrazení loveckých scén nebo zvíře žijící v dané oblasti.

S rozvojem produkce palných zbraní se uplatňovala specializace profesí. Co se konkrétně Evropy týče, výroba zámek byla původně doménou několika německých měst. Puškař z nich hotové zámky dovážel a používal je při výrobě vlastních zbraní. Rozdílný charakter práce se dřevem a kovem vedl ke vzniku profese pažbaře, který měl blíže k truhlářství než kovářství. Úloha puškaře ale zůstávala nezastupitelná. *„Každý puškař musel znát základy ryté dekorace zámek, podobně, jako si sám dovedl obstarat nejjednodušší výzdobu pažby v podobě prostých kostěných siluet lovné zvíře na rubu hlaviště.“*⁴³

Pokud ovšem zákazník vyžadoval skutečně výjimečně zdobenou zbraň, potom byla spolupráce několika profesí nezbytností. Výzdobou pažby se potom zabýval umělecký truhlář, který měl bohaté zkušenosti s vykládáním, mořením a řezbou, získané během výroby dobového nábytku. Výzdoba zámku, případně hlavně zase byla svěřena zámečníkům či hodinářům, kteří vytvářeli ozdobné kryty hodin. Takto byla vyrobena například kulovnice pocházející z počátku osmnáctého století. Je bohatě zdobena výjevy z antické mytologie.⁴⁴

---

43 LETOŠNÍKOVÁ, L., *Lovecké zbraně v Čechách*, s. 59 – 60.

44 ŠÁDA, M. et al., *Vzácné zbraně a zbroj ze sbírek Vojenského muzea v Praze*, s. 94 - 95.

Během novověku se změnil styl a pojetí lovu,⁴⁵ což změnilo i představy o vybavení lovce. Taková lovecká souprava potom zahrnovala jeden pár pušek, pár pistolí, lovecký tesák a soubor doplňků, jako byla pouzdra na zbraně, lovecké brašny, prachovnice a podobně. Bohatí zákazníci dbali na jednotnou výzdobu všech těchto prvků. Puškař si tak musel osvojit celou řadu nových dovedností, případně svěřit část zakázky specialistovi.

V současnosti jsou lovecké zbraně zdobeny ponejvíce rytinami. Prakticky každý výrobce má ve svém sortimentu zbraň s rytinami, jejich rozsah obvykle odpovídá ceně zbraně. Někteří výrobci navíc nabízejí katalogy ryté výzdoby,⁴⁶ takže zákazník má možnost si v tomto ohledu opatřit zbraň odlišující se od běžné nabídky.

---

45 Více viz kapitola Rituály myslivosti

46 HARTINK, A., *Encyklopedie loveckých zbraní*, s. 26.

5. Zbraň jako součást uměleckého díla

Zobrazení zbraní je naprosto samozřejmou, přirozenou a v některých případech i nezbytně nutnou součástí uměleckého díla. Zbraň pomáhá identifikovat vyobrazené jednotlivce. Tak je tomu například u výjevů z mytologické oblasti nebo u výjevů s náboženskou tematikou. Zbraně dynamizují scénu a vnášejí do ní napětí, což platí všeobecně o výjevech se světskou tematikou. Zvláštní úlohu plní zbraně ve válečných výjevech. Doplnují také prakticky všechny lovecké výjevy. Zbraň může být vyobrazována i bez svého držitele, to platí zejména o loveckých zátiších.

Klíčovou roli při zobrazení zbraně jako součásti uměleckého výjevu hraje sám umělec. Přístup umělců k zobrazování zbraní v kontextu uměleckého díla je možno rozdělit zhruba do tří skupin.

K první skupině náleží umělci, kteří se hodnověrností svého výjevu nijak nezabývají. Zbraně vyobrazují bez znalostí kulturních souvislostí a napříč časem. Klasickým příkladem tohoto přístupu je Věnceslav Černý, jeden z ilustrátorů Jiráskových Starých pověstí českých. Černý neváhal ve svých ilustracích první Slovary vybavit zbraněmi pocházejícími ze starší doby kamenné, zbraněmi z asijského kulturního okruhu a období gotiky zároveň.⁴⁷

Druhým z možných přístupů je zobrazování zbraní umělcovy doby bez ohledu na časové zařazení zobrazované scény. Tento přístup byl populární zejména v období renesance a baroka. Renesanční a barokní umělci tak zobrazovali například biblické, mytologické či historické výjevy tak, jako by se odehrávaly v jejich současnosti. Toto se netýká pouze zbraní, ale i dalších kulturních atributů – architektury, oblečení, stolování a podobně.

Třetí možností je předchozí detailní studium dostupných materiálů a utváření uměleckého díla až na základě získaných informací. Jde samozřejmě o časově náročný postup, z hlediska hodnověrnosti uměleckého díla je však nejcennější. Je vyžadován zvláště u těch uměleckých děl, která slouží jako doprovodný materiál k nejrůznějším encyklopediím, naučným a historiografickým publikacím. V českém prostředí podobným přístupem proslul například Karel Toman.

---

⁴⁷ Viz např. HLINKA, B., *Spor o praotce Čecha*, obrazová příloha.

Ve světě umění se tak lze setkat s nejrůznějším vyobrazením zbraní. Z tematického hlediska se jedná o zbraně ve výjevech s náboženskou tematikou, zbraně jako součásti výjevu z mytologické oblasti a zobrazení zbraní ve výjevech se světskou tematikou.

5.1 Zobrazení zbraní ve výjevech s náboženskou tematikou

V evropském prostředí je možné vést dělítko mezi dvěma nejčastěji se vyskytujícími případy zobrazení zbraně v díle s náboženskou tematikou. Do první, početně největší skupiny, náleží vyobrazení svatých, do druhé biblické výjevy inspirované textem Starého a Nového Zákona.

U vyobrazení konkrétního svatého, apoštola či mučedníka hraje zbraň úlohu jednoho z hlavních identifikátorů zobrazované postavy. Zbraň je zde jedním z atributů světce, často atributem nejdůležitějším.

Zbraň není volena náhodně, každý ze světců, kterých se toto týká, je vyobrazen zpravidla s tou zbraní, prostřednictvím které podstoupil mučednickou smrt. Následující přehled zahrnuje pouze nejčastěji zobrazované světce:

sv. Pavel – často zobrazován s mečem.⁴⁸ Pavel byl podle tradice římským občanem, jako takový měl právo zemřít podle tehdejšího názoru důstojnější smrtí. Byl sťat, proto je jeho atributem meč.

sv. Šebestián – jeho atributem je šíp. Šebestián byl podle tradice římským vojákem, který žil za vlády císaře Diokleciána. Náležel ke křesťanům a během jejich pronásledování jim pomáhal. Na rozkaz císaře byl přivázán ke stromu coby živý terč pro numidské lučištníky.⁴⁹

sv. Jiří. – k němu se váže několik příběhů. Nejznámější z nich hovoří o drakovi, který sužoval místní obyvatelstvo a nikdo ho nedokázal zabít. Usmířit ho mohla jen lidská oběť v podobě královské dcery. Jiří však draka zabil a po svém činu obrátil řadu místních na křesťanství. Právě situace, kdy Jiří zabíjí draka, je zobrazována nejčastěji. Jiří je zobrazován jako středověký rytíř⁵⁰ na koni, jak kopím proráží drakovu tlamu.

---

48 Viz např. LLEWELLYN, C., *Svatí a andělé v umění*, s. 17.

49 HEYDUK, J., *Svatí církevního roku*, s. 18.

50 Viz např. HEMENWAYOVÁ, P., *Světcí*, s. 134.

sv. Vojtěch - jeho atributem je kopí, případně halapartna. Jeden z prvních českých biskupů se rozčarován poměry v Čechách vydal do Pomořan šířit křesťanství. Zde byl podle pověstí v roce 997 zavražděn pohanskými Prusy.⁵¹

Biblické výjevy, inspirované textem Starého a Nového Zákona, se týkají nejen nadpřirozených postav, ale i smrtelníků, kteří vynikli buď výjimečným ojedinelým činem, nebo celým svým životem.

Z nadpřirozených postav je se zbraní nejčastěji zobrazován archanděl Michael. Je archetypem bojovníka proti zlu, nejsilnějším a nejvýznamnějším andělem. Bývá zobrazován, jak sám svrhává Satana z nebe,⁵² případně vede šiky andělů v boji. Michaelova výzbroj obvykle svou podobou odpovídá výzbroji středověkého rytíře.⁵³

Vyobrazení ozbrojených a bojujících andělů je časté v souvislosti s posledním z textů Nového Zákona, Zjevením svatého Jana. Klasickým příkladem je Dürerův cyklus Apokalypsa. Anděly ozbrojené klasickými dvouručními meči nacházíme na vyobrazeních nazvaných Čtyři andělé tisící větry, Zápas andělů a Michaelův zápas s drakem.⁵⁴

Často zobrazovanou starozákonní postavou je David. Tento biblický hrdina bývá vyobrazován jako triumfující, s hlavou Goliáše, ale také jako bojující s prakem v ruce. Postava bývá zachycována v okamžiku vrcholného soustředění, těsně předtím, než kámen vyletí z praku.⁵⁵

Text Starého Zákona ovšem hovoří také třeba o Juditě, záchránkyni Judska před babylonskou armádou. Podle něj Judita pronikla až k babylonskému vojevůdci Holofernovi a začala ho svádět. Poté, co se jí ho podařilo opít, setla mu mečem hlavu. Juditina záchrana židovského národa bývá zobrazována právě ve vrcholném okamžiku, kdy Judita utíná Holofernovi hlavu.⁵⁶

---

51 ATTWATER, D., *Slovník svatých*, s. 389.

52 Viz např. HEMENWAYOVÁ, P., *Světcí*, s. 18.

53 Viz např. LLEWELLYN, C., *Svatí a andělé v umění*, s. 52.

54 DÜRER, A., *Apocalypsis*.

55 Viz např. KENNER, T. A., *Symboly a jejich skrytý význam*, s. 47.

56 Viz např. KENNER, T. A., *Symboly a jejich skrytý význam*, s. 47.

5.2 Zbraň jako součást výjevu z mytologické oblasti

Výjevy z mytologické oblasti byly nesmírně populární od období renesance až po období klasicismu. Pověštinou byly zobrazovány výjevy z mytologie starověkého Řecka a Říma, v pozdějších obdobích, přibližně od období romantismu, se s nástupem vlny nacionalisticky laděného zájmu o národní tradice objevuje i zobrazování výjevů z mytologie germánské, keltské, slovanské a další.

Často se vyskytujícím námětem, a to napříč věky, je zobrazení řecké bohyně lovu Artemis nebo její římské obdoby Diany při lovu. Podobně jsou zobrazováni i ozbrojení bohové války, římský Mars a řecká Athéna.

Zobrazení zbraně v mytologickém výjevu ovšem nemuselo být nutně spojeno s bojem či lovem. Přibližně z roku 500 před naším letopočtem tak kupříkladu pochází řecká váza v „černofigurovém slohu“, na níž jsou vyobrazeni bojovníci z trojské války, jak hrají dámu.⁵⁷ I když jsou tedy zachyceni v činnosti, která nemá s užitím zbraně nic společného, přesto jsou na obraze zbraně přítomny. Každý z hráčů se totiž při hře opírá o dvojici lehkých oštěpů.

Celá řada řeckých váz zachycuje vypjaté okamžiky řeckých bájí a pověstí. Dochovaly se výjevy, na nichž některý z řeckých bájných hrdinů zabíjí svého protivníka, ať už lidského, nebo nadpřirozeného původu. Tyto motivy pronikly i do evropského sochařství. Benvenuto Cellini tak například zachytil Persea jako vítěze, s hlavou Medúzy v levé a s mečem v pravé ruce.

Ozbrojené však nejsou v mytologických výjevech jen postavy válečníků. Prakticky nezbytnou výbavou každého amorka je luk a šíp. Malíři často volili vyobrazení amorka s reflexním lukem, který na malbě lépe než klasický luk vyjadřuje napětí zbraně těsně před výstřelem. Takových vyobrazení existuje obrovské množství, příkladem může být třeba Raffaelův mytologický výjev.⁵⁸ Moderním protikladem je pak třeba obraz Diana Amor od Karla Balcara, zachycující mladého muže se současným modelem sportovního luku, který se používá při soutěžích.⁵⁹

---

57 Viz např. GOMBRICH, E. H., *Příběh umění*, s. 50.

58 Viz např. GOMBRICH, E. H., *Příběh umění*, s. 255.

59 *Hyperrealismus*, s. 15.

5.3 Zobrazení zbraní ve výjevech se světskou tematikou

V období předantických starověkých civilizací byli ze světských postav zobrazováni výhradně tehdejší vládci. Pokud byli zobrazováni ozbrojeni, potom to bylo často v konkrétní situaci boje či lovu.

Do evropské středověké kultury proniká zobrazování skutečně žijících světských postav, navíc ozbrojených, až s nástupem gotiky. Sochařská díla byla tehdy zprvu vázána k architektuře, i díky tomu se lépe zachovala až do dnešní doby. Takto můžeme obdivovat třeba sochařské ztvárnění zakladatelů dómu v Naumburku.⁶⁰ Vyšší společenské postavení zde vyobrazeného muže dokládá jeho meč s bohatě zdobenou pochvou.

Jak přibývalo zobrazování světských postav i méně významných společenských rolí, sloužily zbraně stále častěji k symbolickému vyjádření moci a postavení výše situovaných. Se zbraněmi v ruce či po boku byli zobrazováni vojevůdci renesance, baroka i klasicismu, dobyvatelé, králové i císaři. Dokonce i děti, které by s vyobrazeními skutečných zbraní působily pravděpodobně komicky, byly zobrazovány alespoň třeba s dýkami. Dokladem toho je obraz Eduarda VII., syna Jindřicha VII.⁶¹ Mladík drží v pravé ruce takzvanou ušatou dýku.

Zbraně však nemusí držet pouze osobnosti, které jsou ústředním bodem obrazu. Zbraní je možno vyjádřit hold, věrnost. Tento účel mají například zbraně na obraze Václava Brožíka, zachycujícím volbu Jiřího z Poděbrad českým králem.

Pokud však nebyla dotyčná osobnost vyobrazena v období, kdy žila, mohlo její vyobrazení z hlediska vyobrazené výzbroje vyznít značně nevěrohodně. Klasicistní obraz spartského krále Leonida⁶² tak například kombinuje prvky skutečně řecké s prvky pocházejícími z daleko pozdějších období. Král sice v levé ruce drží řecký kulatý štít, v pravici však třímá meč ve starověkém Řecku nikdy nepoužívaný.

Na známém Rembrandtově obraze Noční hlídka plní zbraně významnou identifikační úlohu. Drží je v ruce vojenští profesionálové, lidé, pro něž je válka jejich řemeslem. Žádný z mužů svou zbraň neskrývá, naopak jejich vlastnictví dávají až ostentativně najevo.

---

60 Viz např. GOMBRICH, E. H., *Příběh umění*, s. 157.

61 Viz např. WELAND, G., *Meče, dýky & tesáky*, s. 15.

62 Viz např. WELAND, G., *Meče, dýky & tesáky*, s. 13.

Období romantismu přineslo mimo jiné zájem o výjevy ze světa Orientu, kde jsou často dosud zbraně chápány jako výraz mužnosti a síly jejich držitele. Takto pojal své vyobrazení arabských jezdců například Eugène Delacroix.⁶³ Arabové drží v ruce své typické dlouhé pušky a střílí za jízdy v plné rychlosti. Od stejného malíře pochází obraz Svoboda vede lid na barikády, který byl namalovaný na oslavu revoluce z roku 1830. Symbolická postava ženy – Svobody nese v levici pušku s bodákem. Francouzi, kteří ji následují, jsou ozbrojeni nejrůznějšími druhy zbraní.

Pro surrealisty se staly zbraně prostředkem k vyjádření obsahu umělcova podvědomí. Salvador Dalí tak ve svém díle Sen vyvolaný letem včely kolem granátového jablka vteřinu před procitnutím nechal bodák nikým nedržené pušky dotýkat se nahé spící dívky.⁶⁴

I přes neobyčejnou rozmanitost zobrazování zbraní ve světských výjevech početně naprosto převažuje zobrazení zbraně tam, kde se jedná o výjev z války nebo lovu, případně zobrazení výsledku lovu v podobě loveckého zátiší. Z tohoto důvodu se budou následující části práce věnovat podrobněji právě těmto případům.

5.4 Zbraně ve válečných výjevech

Válečné výjevy jsou obvykle výjevy výrazně odlišených skupin bojovníků, kteří se nacházejí právě v okamžiku bojového střetnutí. Starověká zobrazení byla realistická až naturalistická, byli zobrazováni třeba i pobití nepřátelé s usekanými údy i hlavami. Ve středověku je na vyobrazeních patrná idealizace scén.

Z období kolem roku 850 před naším letopočtem pochází alabastrový reliéf z paláce krále Ašurnasirpala II., na němž jsou zobrazena asyrská vojska obléhající nepřátelskou pevnost. Jak obléhatelé, tak obránci střílejí z krátkých klasických luků.⁶⁵

Velké množství zbraní je vyobrazeno na slavné tapisérii z Bayeux, zachycující celou historii expanze Normanů z dnešního území Francie na britské ostrovy.⁶⁶ Můžeme zde rozpoznat klasické těžké meče, určené k vedení sečného úderu, kterému měl podlehnout i bojovník vybavený ochranným kroužkovým brněním.

---

63 Viz např. GOMBRICH, E. H., *Příběh umění*, s. 413.

64 Možný psychoanalytický výklad viz Zbraň z pohledu psychologie a psychopatologie.

65 Viz např. GOMBRICH, E. H., *Příběh umění*, s. 56.

66 Viz např. WELAND, G., *Meče, dýky & tesáky*, s. 13.

Zobrazení zbraní v jednom z válečných výjevů je mimochodem dokladem toho, jakým dojmem zapůsobil na renesanční umělce objev perspektivy. Paolo Ucello znázornil kolem roku 1450 výjev z bitvy u San Romana,⁶⁷ přičemž v perspektivní zkratce nechal po zemi poházené různé zbraně a jejich součásti. „*Dokonce i zlomená kopí ležící na zemi jsou uspořádána tak, že jsou namířena na společný „úběžný bod“.*⁶⁸

V období empíru se ve Francii stalo zobrazování válečných scén součástí veřejných monumentálních staveb, určených k oslavě dobytých vítězství francouzské republiky a císařství. Příkladem takových staveb může být Vítězný oblouk, Triomphe du Carrusel či Vendômský sloup. Na těchto stavbách nalezneme vyobrazení nejrůznějších zbraní v pestré směsici, antikou počínaje a nejmodernějšími zbraněmi tehdejší doby konče.

V modernější době se pozornost umělců odklonila od heroických aspektů válek k lidské dimenzi. Zbraně tak nejsou zobrazovány jako nástroj napomáhající k vítězství, ale naopak jako zdroj utrpení.

5.5 Zbraně v loveckých výjevech

Lovecké scény, jak by se mohlo laicky usuzovat, nejsou jen záležitostí modernějších epoch. Již ve starověké Mezopotámii jsou poměrně častým námětem. Jedná se například o vyobrazení některého z panovníků států, které na tomto území ve starověku vznikaly, v boji se lvem.

I když byl lov ve středověku oblíbenou kratochvílí některých panovníků, zachycení vládců v této činnosti nebylo obvyklé. V období renesance a baroka se však lovecké výjevy staly častějšími, a to jak ve výzdobě exteriérů, tak interiérů zámků. Lov byl přirozenou a samozřejmou součástí života šlechty a lovecké výjevy byly často zobrazovány v reprezentačních prostorách. Renesančního původu jsou třeba sgrafita na zámku Kratochvíle, v Červené Řečici, na zámku v Brandýse nad Labem a na jiných objektech. Lovecké výjevy se objevují i na gobelínech dovážených ze zahraničí,

---

⁶⁷ Viz např. GOMBRICH, E. H., *Příběh umění*, s. 202.

⁶⁸ GOMBRICH, E. H., *Příběh umění*, s. 203.

nejčastěji z Vlámka a Burgundska.⁶⁹ Hned na několika zámcích zase můžeme obdivovat série barokních Ridingerových loveckých výjevů. Autor na nich zachytil různé způsoby lovu včetně zbraní, které jsou při nich užívány. Mnoho příslušníků šlechtických rodin se také samo nechalo vyobrazit v loveckých úborech včetně svých zbraní.

Lovecké motivy jsou dodnes zobrazovány řadou amatérských i profesionálních umělců. Zbraně samotné však vzhledem k jejich unifikaci hrají v samotném zobrazení spíše vedlejší úlohu.

5.5.1 Lovecká zátiší

Lovecká zátiší jako zcela nová kategorie malířské tvorby jsou údajně objevem holandského malíře Franse Snyderse. Snyders žil v letech 1579 – 1657. Jeho přístup k malbě těchto scénérií byl tvůrčí, neotřelý. „*Snydersova lovecká zátiší nejsou pouze statická – často obsahují náznak nějaké činnosti (například větrící pes) a jistá dynamika je v nich naznačena také použitím různých textur, barev a tvarů.*“⁷⁰

Pro logickou souvislost se staly zbraně přirozenou součástí loveckých zátiší už v období baroka. Takto pojímal své obrazy například Adrien de Gryef či Willem van Aelst, z českých autorů potom třeba Karel Purkyně.

---

⁶⁹ *Z historie chovu fretek*, [online].

⁷⁰ *Frans Snyders*, [online].

6. Rituály myslivosti

Rituály myslivosti se vyvinuly během velice dlouhého období, kdy se člověk věnuje lovu, prakticky tedy od počátku existence lidského druhu. Rozdíl mezi lovcem a myslivcem je kulturně podmíněný. Každá z kultur má odlišné rituály myslivosti, které odrážejí její tradice, normy a hodnoty.

Kulturní odlišnosti se promítají do rituálů myslivosti hned v několika oblastech. Jinak se pohlíží na sám obsah termínu myslivost, jinak na osobnostní kvality myslivce, jinak na kategorie povolených a zakázaných druhů zbraní, podmínky lovu a podobně. Tyto kulturní odlišnosti by bylo snad ještě lépe označit jako odlišnosti národní, neboť kategorie uznávaného a neuznávaného jsou detailně vymezovány ještě uvnitř kulturně jednotných oblastí. Příkladem může být třeba užití luku při lovu. Zatímco u nás se jedná o zakázanou techniku lovu, ve Francii a ve Spojených státech se jedná o techniku povolenou. Následný velmi stručný přehled vzniku a vývoje rituálů myslivosti proto bude primárně zaměřen především na oblast českých zemí.

Prvotní příčiny lovu jsou všeobecně známy – potrava získaná tímto způsobem je obvykle kaloricky i z výživového hlediska hodnotnější než potrava získaná sběračstvím. Kromě lovu malých zvířat je obvykle výhodnější, když se lovu účastní větší počet lidí. Prvotní lovecké rituály proto byly zaměřeny na upevnění soudržnosti skupiny lovců a na vyjasnění hierarchie osob účastnících se lovu. Předpokládáme, že za tímto účelem byly pořádány magické rituály u zobrazení zvířat v jeskyních a na skalních stěnách. Tomuto předpokladu odpovídá i archeology zjištěné poškození vyobrazení zvířat, způsobené pravděpodobně loveckými zbraněmi. Lov se tedy zřejmě nejprve odehrál „nanečisto“, za užití skutečných zbraní na vyobrazeních, což mimochodem napomohlo též odstranění stresu z případné neúspěšnosti, a teprve poté doopravdy.

Mytologický výklad světa přispěl k vytvoření postav bohů, mezi něž náleželi i ti, kteří se zabývali zvláště lovem. Řekové tak uctívali bohyni lovu Artemis, její římskou obdobou byla Diana. Artemis podle bájí prý naučila umění lovu kentaura Cheiróna a ten zase lidi. *„Pro řecké muže byl lov nejen zábavou, ale i přípravou na válku, neboť řada loveckých a válečných zbraní byla totožná. Touto myšlenkou se řídily také i jiné řecké státy, zejména Sparta a Makedonie, v nichž účast na společném jídle byla omluvena jen*

lovem, anebo naopak - teprve zabití kance dovolovalo úspěšnému lovcovi účastnit se společného hodování, a tak být uznán za správného muže.⁷¹ Lov začínal společnou modlitbou a v případě úspěchu také společnou obětí. Již tehdy byla ceněna lovecká střídmost.

Římané převzali lovecké zvyklosti Řeků, i oni odsuzovali zbytečné zabíjení zvěře pro zábavu. V tomto se odlišovali od Germánů, pro něž byl naopak lov životní vášní. Římané na jejich zálibu v lovu pohlíželi s despektem, považovali ji za barbarskou. V době římského císařství byl podle všeho dokonce lov svěřován pouze otrokům.⁷²

O loveckých zvyklostech prvních Slovanů na našem území mnoho zpráv nemáme. Teprve s nástupem prvních státních útvarů přibývají písemné zprávy tohoto druhu. Víme z nich, že lov byl oblíbenou kratochvílí příslušníků vyšších vrstev. Již vládci Velkomoravské říše znali sokolnictví. Tento způsob lovu byl provozován i později v dobách českého království. Zálibou v lovu proslul například Václav IV., který kvůli němu zanedbával povinnosti státníka, což mělo neblahé důsledky nejen pro něj samotného, ale pro celou zemi.

O počátcích skutečné myslivosti v českých zemích můžeme hovořit od doby vlády Marie Terezie. Ta vydala v roce 1754 jednotnou právní úpravu, takzvaný Lesní řád, v němž je již přítomno vnímání přírody ne jako neomezeného zdroje, z něhož je možno pouze čerpat, ale jako kvality, o niž je třeba pečovat.⁷³ Mimo jiné zavedla i přísná pravidla postihující pytláctví a povinnost skládat mysliveckou zkoušku.

Přibližně od této doby začíná být stále patrnější rozdíl mezi pouhým lovcem a myslivcem, který nejenže dokáže lovit, ale také účelně hospodařit. Skutečným myslivcem je potom ten, kdo „...zná nejen způsob života veškeré zvěře, ale umí také zvěř užitkovou pěstovat a ochraňovat ji. Potřebná zvířata k lovu si vychovává a cvičí, pro každý druh zvěře umí užívat nejvhodnější způsob lovení.“⁷⁴ Myslivost je potom chápána jako „...činnost ochraňující a zkvalitňující přírodní bohatství na úseku ochrany, zušlechťování, chovu a lovu zvěře.“⁷⁵

---

71 BEZDĚK, F., *Dějiny lovu trochu jinak*, s. 16.

72 BEZDĚK, F., *Dějiny lovu trochu jinak*, s. 22.

73 BEZDĚK, F., *Dějiny lovu trochu jinak*, s. 51.

74 ZÁCHA, O.; BAŤA, M., *Malý myslivecký slovník*, s. 55.

75 ZÁCHA, O.; BAŤA, M., *Malý myslivecký slovník*, s. 55.

Myslivec je vázán zásadami myslivecké etiky a myslivecké kultury. Mezi myslivecké zásady lovu zvěře náleží kupříkladu pravidla vedení myslivecké rány. Autoři knihy *Lovectví* k této tematice uvádějí: „*Úroveň naší myslivosti a odkaz našich otců nám velí, abychom se snažili zvěř lovit především mysliveckými ranami. Nezáleží přece jenom na tom, kolik kdo vypálí ran na zvěř a kolik zvěře uloví, ale také na tom, jakou zvěř uloví, jak ji uloví, kolik jí postřelí a jaké procento z ní nedohledá. To se pak stává jedním z měřítek kvality myslivce.*“⁷⁶ Podrobně je ošetřena i oblast předávání loveckých signálů, používání záloмок,⁷⁷ správné vyrovnání výřadu,⁷⁸ přijímání mezi myslivce i poslední leč⁷⁹ s mysliveckým soudem.⁸⁰

---

76 DRMOTA, J.; ŠÁLEK, J., *Lovectví*, s. 50.

77 Záločky jsou uřezané větvičky, různým způsobem položené nebo pověšené, které slouží k dorozumívání v honitbě a ceremoniálním účelům.

78 Výřad je řada ulovené zvěře podle druhu a velikosti. Slouží k tomu, aby zvěř mohla být spočítána a prohlédnuta. Výřad je spojen se slavnostním ukončením honu.

79 Poslední leč je slavnostní posezení myslivců po posledním honu. Probíhá zde celkové hodnocení lovecké sezóny.

80 Myslivecký soud je humorným zakončením poslední leče. Vystupuje v něm soudce, žalobce a obhájce, kteří se zabývají prohrěšky myslivců zjištěnými během honu i mimo něj.

7. Zbraň z pohledu psychologie a psychopatologie

Otázkami psychologických aspektů držení a užití zbraní se v nejvyšší míře přirozeně věnuje vojenská psychologie. Sféra činnosti vojskových psychologů se rozšiřuje úměrně tomu, jak se rozšiřuje výčet úkolů, jimiž jsou vojáci pověřováni. Dnes to nejsou již jen klasické činnosti, které s profesí vojáka souvisejí od jejího vzniku, nýbrž i úkoly vyplývající z nasazení vojáků do nejrůznějších operací směřujících k udržení či nastolení míru, humanitárních akcí, doprovodu konvojů s potravinovou či materiální pomocí během přírodních katastrof a podobně.

Vojenská psychologie se opírá nejen o poznatky získané z jiných psychologických odvětví, ale i o poznatky získané během předcházejících válečných konfliktů. Již během první světové války byly například upřesněny předpisy pro zacházení s vojáky s takzvanou válečnou neurózou. Toto označení se během druhé světové války přestalo užívat, bylo nahrazeno termínem bojové vyčerpání.

V současné době nicméně většina vojáků vykonává svou profesi v mírových podmínkách, čemuž odpovídá i jejich psychologická příprava. Ta, pokud jde přímo o tematiku zbraní, klade důraz na takzvaný profesiogram vojáka. Jako příklad zde uvedeme, jak vypadá ve vztahu ke zbraním profesiogram vojáka ve strážní službě.

Za nezvládnutí situace ve strážní službě jsou v souvislosti se zbraní považovány tyto události:

- 1) nerozhodnost při rozhodování o formě a způsobu zásahu či použití nebo nepoužití zbraně;
- 2) vydání zbraně bez boje;
- 3) použití zbraně v situaci, která toto řešení nevyžaduje;
- 4) po použití zbraně a zneškodnění agresora se u strážného vyskytne akutní reakce na stres, posttraumatická stresová porucha nebo poruchy přizpůsobení;
- 5) strážný se poraní vlastní zbraní nebo poraní svého partnera.⁸¹

Psychologická příprava strážných je založena na neutralizaci zábran v použití zbraně, dehumanizaci agresora. Tento postup je ovšem možné uplatnit pouze u strážných s psychickou integritou osobnosti v klinické normě.

---

81 DZIAKOVÁ, O., *Vojenská psychologie*, s. 96.

V souvislosti s oblastí psychologie je možno ještě zmínit symbolický význam zbraní, který jim přičítal zakladatel psychoanalýzy Sigmund Freud. Jednou z psychoterapeutických metod založených na psychoanalýze je odhalování a uvědomování si podvědomých konfliktů analýzou obsahu snů. Podle Freuda je kupříkladu meč možno považovat za klasický symbol mužského pohlavního údu. Zvláště pokud se vyskytuje v souvislosti s pochvou, která je zase Freudem interpretována jako symbolické vyjádření ženského pohlavního orgánu.

Z psychopatologického hlediska není ještě záliba ve zbraních sama o sobě posuzována jako prvek s nějakou výpovědní hodnotou. V posudcích je případně zmiňována až v širších souvislostech, například v souvislosti s určitými zjištěnými poruchami osobnosti. Tyto znalecké posudky jsou obvykle vypracovávány na osoby, které čelí obvinění z trestného činu nedovoleného ozbrojování.⁸²

---

82 Viz např. KUBÍČKOVÁ, N., *Psychologické zhodnocení*, [online].

8. Projekt výtvarné edukace

Návrh projektu výtvarné edukace byl vytvořen ve spolupráci s paní Mgr. Marcelou Bedřichovou a následně ověřen na 2. stupni Základní školy Stochov (viz obr. č. 12). Mgr. Marcela Bedřichová vystudovala výtvarnou výchovu zároveň s matematikou na PedF UK Praha v letech 1970 – 1974. Od roku 1974 působí jako pedagog na stále stejné škole, jejíž oficiální název v současné době zní ZŠ, ZUŠ a MŠ Stochov. Od roku 2004 je paní Mgr. Bedřichová i výchovnou poradkyní (studium na PedF UK Praha 2001 – 2003) a školní metodičkou prevence. Ve třech setkáních s Mgr. Bedřichovou, která se uskutečnila v termínech: 4. 12. 2012, 14. 12. 2012 a 29. 1. 2013, jsme se navzájem informovali o důležitých a podstatných věcech potřebných k přípravě a realizaci praktické části tj. ověření návrhu výtvarného projektu.

Projekt se uskutečnil ve třídě 9. B., kde Mgr. Bedřichová vyučuje výtvarnou výuku prvním rokem a to vždy 2 vyučovací hodiny každou kalendářní sudou středu. V předchozích letech zde výtvarnou výchovu vyučoval jiný pedagog. Paní Mgr. Bedřichová mne informovala, že v 9. B. jsou žáci velmi neklidní, často vyrušují a jejich zájem o kterékoli téma je minimální. Žáci autoritu pedagoga nerespektují a jejich jednání hraničí s patologickým chováním. Tyto informace u mne vzbuzovaly obavy a žádaly si pečlivou připravenost na realizaci projektu. Záměr praktické části byl zrealizován dne 6. 2. 2013 při 5. a 6. vyučovací hodině. V zúčastněné třídě je celkem 19 žáků - 7 chlapců a 12 dívek. Zmíněný den byli nepřítomni 1 chlapec a 3 dívky.

Obr. č. 12 – Základní škola Stochov⁸³

---

83 Zdroj: Školní řád ZŠ, ZUŠ a MŠ Stochov.

8.1 Příprava a návrh

Záměrem návrhu výtvarného projektu bude rozvinout dvě významné složky výtvarné výchovy. Složku **výtvarně vzdělávací** a složku **výchovnou**. Složka výtvarně vzdělávací dává studentům do rukou vyjadřovací prostředky a učí je s nimi zacházet. Linie, barvy a tvary jsou prvky výtvarného jazyka, kterými lze poznávat vlastnosti v prostoru a v ploše. Tato složka studenty zároveň seznamuje se základními výtvarnými postupy, nástroji a materiály. Složka výchovná se obrací k jednotlivci a podporuje jeho schopnost sebevyjádření a reflexe. Výchovným prostředkem je probuzení zájmu o dané téma, kde je kladen důraz na výtvarné uchopení problému. Tento výchovný proces je založen na vyjádření pocitů a postojů, kde často slova nestačí.

Ověření tohoto projektu bude rozděleno do tří částí:

1. V první části dostanou studenti za úkol nakreslit dva obrázky úzce spjaté s názvem této bakalářské práce.
2. Ve druhé části jsou pro ně připraveny specifické otázky na téma zbraň, které písemně vyhotoví.
3. Ve třetí části se o těchto otázkách bude besedovat.

Ve všech třech částech praktické činnosti bude kladen důraz na podporu rozvoje individuálního zainteresování každého studenta do tematických okruhů. Důležité bude také povzbuzení zájmu, citlivé zvážení problému a objevování jeho různých rozměrů a podob. Vedlejším produktem by měla být pozornost a ukázněnost zúčastněných. Výtvarný projev je často doplňován i projevem literárním, který je obohacen o výtvarný zážitek. Vliv literárního projevu působí bezprostředněji a dotýká se hlubších vrstev skutečnosti, proto je do projektu zařazena druhá písemná (literární) část. Výchovný dopad se tak výrazně podporuje. V poslední části projektu pak dojde ke konfrontaci názorů jednotlivých studentů, na jejich individuální náhledy na dané téma. Lze předpokládat, že u studentů dojde k objevení nových myšlenkových proudů a tvořivého procesu. Tyto nové a náhodné objevy poznání mohou vyvolat údiv a překvapení. Z lhostejného žáka se takto postupně stává zvědavý a tvořivý člověk. Tato beseda by u studentů mohla vytvořit prožívaný obraz ve výtvarném projevu. **Výtvarná výpověď** (jak se tento projev nazývá) je základní cíl výtvarné výchovy.

První část:**Úkol:**

Nakreslete, co si představujete pod pojmem ZBRAŇ.

Nakreslete, jaké pocity ve Vás slovo „ZBRAŇ“ vyvolává.

Realizační prostředky:

Kresba tužkou, čtvrtkový papír formátu A3.

Cíl:

Rozvoj výtvarně vzdělávací a výchovné složky výtvarné výchovy.

Druhá část:

Odpovězte prosím na těchto 6 otázek:

Co je to zbraň?

Z jakých zdrojů čerpáte informace o zbraních?

K čemu zbraně slouží?

Vyjádříte svůj postoj ke zbraním?

Máte nějaké osobní zkušenosti se zbraněmi?

Umíte nahlédnout na zbraň jako na umělecký artefakt? Popište.

Třetí část:

Obsahem této části bude rozbor položených otázek. Bude třeba nechat zaznít každý názorový proud a nechat studenty pojmut toto téma po svém a rozebrat ho do větší hloubky. Důležité bude také z hlediska učitele projevit snahu o partnerský přístup, který zúčastněným dodá pocit porozumění a přátelství.

Důležitým cílem této části je posílit samostatnou cestu za objevem, otevřít prostor fantazii studentů a nabídnout jim pohled na toto téma z jiného úhlu. Během vyjadřování vlastních postojů žáků k tématu je důležité využít všechny vyjadřovací prostředky.

8.2 Realizace

Dne 6. 2. 2013 došlo k realizaci návrhu výtvarné edukace ve třídě 9. B při hodinách výtvarné výchovy. Jednalo se o pátou a šestou vyučovací hodinu (11.45 až 13.30 hod.).

Při příchodu do třídy mě paní Mgr. Marcela Bedřichová představila a oznámila studentům, že dnešní dvě vyučovací hodiny bude organizovat a zadávat úkoly moje osoba. Po této úvodní řeči stávajícího pedagoga jsem se ujal slova a stručně představil program, který nás bude provázet následujícími minutami. Jelikož zde byla velká obava ohledně chování studentů (hlavně chlapců) požádal jsem je se značným důrazem o spolupráci a kreativitu bez zbytečných výstřelků nad rámec akceptovatelného chování. Další žádost se týkala možnosti dokumentace jejich tvořivé činnosti pomocí fotoaparátu, která byla úspěšně schválena. Studenti byli překvapeni a v očekávání sledovali, co bude následovat.

Ad.1) první část: žáci dostali úkol, který si nadepsali na čtvrtkový papír. Následovalo několik vět pro upřesnění pojetí tohoto úkolu. Jelikož už v tuto chvíli vzniklo u několika jedinců zaujetí pro tento námět, bylo třeba zodpovědět otázky k možné specifikaci jejich tvořivé činnosti. Na tento úkol byl vyhrazen čas jedné vyučovací hodiny. V průběhu tohoto času probíhala dokumentace pomocí fotoaparátu (viz obr. č. 13) a zodpovídání nahodilých otázek.

Obr. č. 13 – začátek pracovní činnosti ⁸⁴

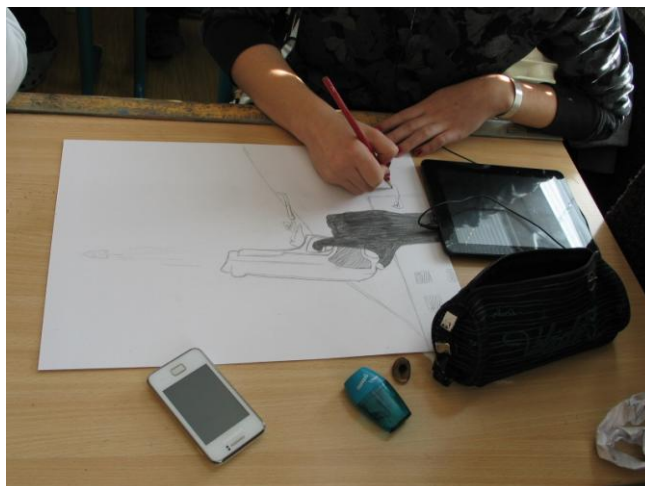
84 Zdroj: fotodokumentace

Zpočátku se někteří žáci nedokázali zhostit tohoto úkolu. Scházela jim motivace. Myšlenkové proudy spojit s fantazií bylo nad jejich síly (viz obr. č. 14).

Obr. č. 14 – bezradnost ⁸⁵

Výtvarné vyjadřování dívek bylo velmi kreativní. Dokázaly využít celou kreslicí plochu. Dekorativní přístup pojetí této dívky svědčí o vysoké výtvarné hodnotě jejího projevu (viz obr. č. 15).

Obr. č. 15 – kreativita ⁸⁶

---

85 Zdroj:fotodokumentace

86 Zdroj:fotodokumentace

Následující výtvarné vyjádření je doplněno o literární projev. Toto spojení lze považovat za velmi významnou součást výtvarné výpovědi (viz obr. č. 16).

Obr. č. 16 – výtvarná výpověď⁸⁷

První vyučovací hodina je u konce a studenti dokončují své výtvarné projevy. Někteří tvoří i o přestávce z vlastní vůle (viz obr. č. 17). Zřejmě je téma v této fázi velmi záživné, jelikož nevyužívají volný čas, který jim přestávka nabízí, pro své potřeby.

Obr. č. 17 – pracovní nasazení⁸⁸

---

87 Zdroj: fotodokumentace

88 Zdroj: fotodokumentace

Ad.2) druhá část: na počátku druhé vyučovací hodiny začínáme se studenty pracovat na písemném vyhotovení specifických otázek na téma zbraně, které jsou uvedeny výše. Těchto šest otázek jsou studenti schopni vypracovat do 20 minut i s možností ponoření se do svých myšlenkových proudů. Tento čas byl plně využit žáky k vypracování otázek. Největší problém žákům dělala otázka šestá tj.: Umíte nahlédnout na zbraň jako na umělecký artefakt? Popište. Zde byla pomoc nutná a proběhla nejprve nápověda a poté i vysvětlení.

Jelikož rozmanitost odpovědí na zadané otázky byla veliká, budou zde uvedeny pouze nejčtetněji zastoupené odpovědi.

A) Co je to zbraň?

Předmět (věc), který může zabít nebo ublížit. Tato odpověď se vyskytovala nejčastěji. Prostředek k páčání trestného činu. Pistole, granát, boxer.

B) Z jakých zdrojů dostáváte informace o zbraních?

Počítač (internet, hry), noviny, časopisy, televize (filmy, dokumenty), doslech, vlastní zkušenosti.

C) K čemu zbraně slouží?

K zabíjení, k lovu, k obraně, k útoku, k ubližování, k vyhrožování, k úpravě pokrmů, k zábavě.

D) Vyjádříte svůj postoj ke zbraním?

Mám zbraně rád(a), bojím se jich, nevím, mám z nich respekt, jsou užitečné, ale i nebezpečné,

E) Máte nějaké osobní zkušenosti se zbraněmi?

Ano, máme ji doma, střílel(a) jsem ze vzduchovky, používám nůž, slovní napadení, pepřový sprej, paralyzér.

F) Umíte nahlédnout na zbraň jako na umělecký artefakt? Popište.

Neumím, napsalo 14 žáků. Ano umím např.: zdobení nožů, samurajský meč (katana), ozdobné lovecké zbraně.

Ad.3) třetí část: byla časově limitována zbývajícimi 25 minutami. Největší část besedování se bude týkat položených otázek z části předchozí. Jak jsem již předeslal, rozmanitost odpovědí byla rozsáhlá. Lze předpokládat, že touto besedou se většině žáků rozšíří obzory a objeví nové pojmenování zbraně. Různorodost písemných odpovědí napovídá, že na zbraň žáci nahlízejí z mnoha úhlů a tudíž jejich názory a postoje k této tematice budou velice zajímavé.

Beseda začala první otázkou tj.: Co je to zbraň? Již v této počáteční fázi, při konfrontaci názorů zúčastněných, vzniklo velmi rušné prostředí především z důvodu názorové odlišnosti přítomných dívek. Převládal u nich totiž striktně negativní postoj k tomuto tématu. Bylo třeba upravit pravidla rozhovoru, aniž by se potlačil vyhraněný postoj a názor. Po této úpravě znělo z úst studentů obrovské množství nápadů i podložených faktů zakládajících se na vlastních zkušenostech zúčastněných. Zazněly souhlasy i nesouhlasy, objevily se překvapivé pohledy i úžas z jakých úhlů se dá nahlédnout na toto pro studenty jistě netradiční téma. Beseda tak otevřela prostor pro fantazii a nabídla žákům pohled na zbraň jinými očima. Poslední šestá otázka byla pro žáky velkou neznámou, což bylo zřejmé i z jejich písemného projevu. Zde k novému objevu a poznání pomohlo přečtení 5. kapitoly teoretické části této práce nesoucí název Zbraň jako součást uměleckého díla. Naše setkání končí a je zřejmé, že mnoho myšlenkových proudů nebylo diskutováno.

8.3 Hodnocení

Obsahem této části bakalářské práce bude hodnocení dvouhodinového setkání se studenty 9. ročníku základní školy Stochov. Každá část projektu bude hodnocena samostatně z důvodu větší přehlednosti a také proto, že každá část měla podporovat jinou složku výtvarné výchovy. Druhá a třetí část projektu však bude hodnocena dohromady z důvodu těsné návaznosti obou částí a jejich vzájemnému prolínání. Předmětem hodnocení bude také chování žáků v hodinách, jelikož i to je nedílnou součástí výchovného procesu. Nakonec se k celému projektu a jeho průběhu vyjádří současná vyučující výtvarné výchovy v této třídě paní Mgr. Marcela Bedřichová.

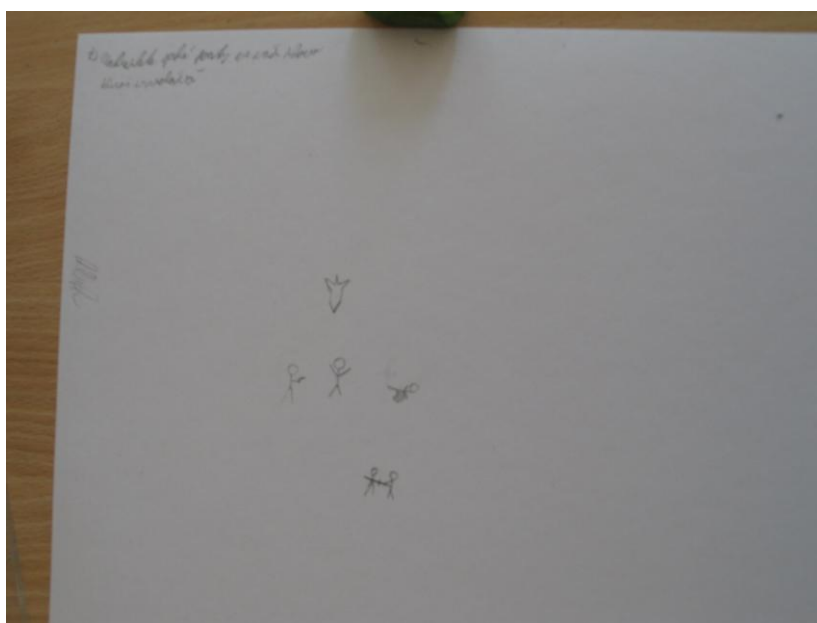
V první vyučovací hodině byl žákům zadán úkol nakreslit dva obrázky. Cílem tohoto úkolu bylo rozvinout výtvarně vzdělávací složku a výchovnou složku výtvarné výchovy. Dívky v této třídě dokázaly umě zacházet s vyjadřovacími prostředky, využívaly celou kreslicí plochu a dokázaly do svého výtvarného vyjádření začlenit i literární projev (viz obr. č. 18). Jejich výtvarné myšlení rozvíjelo fantazii a dekorativní cit pro detail. Úsilí o výtvarnou hodnotu bylo dominující. Chlapci si s touto problematikou neuměli poradit až na jednu výjimku. Inspirovali se od svých spolužaček a snažili se ztvárnit to samé. Jelikož jim v tomto směru nefungovala fantazie a výtvarné myšlení, stalo se očekávané a jejich výtvarný projev byl špatný (viz obr. č. 19).

Obr. č. 18 – výtvarná hodnota ⁸⁹

---

89 Zdroj: fotodokumentace

Obr. č. 19 – výtvarný projev chlapce ⁹⁰

Na začátku druhé vyučovací hodiny se začínal ověřovat projekt nejdříve písemnou formou, za kterou následovala beseda. Cílem bylo posílit samostatnou cestu za objevem. Otevřít prostor fantazii a nabídnout studentům pohled, který ještě neznají. Žáci po zjištění rozmanitosti podnětů projevíli potřebu vyjádřit své postoje a nové objevy k tomuto tématu. V této části hodnocení musíme vyzdvihnout kreativitu, zaujetí a fantazii chlapců. Jejich návrhy, výpravné cesty za objevem a prožívání fiktivních obrazů byly impozantní až překvapující. Lze se domnívat, že pokud by činnosti v tomto ověřování byly poskládány opačně, (tzn. začínalo by se druhou a třetí částí a první by se končilo), jejich výtvarné vyjádření (popř. výtvarná výpověď) by dosáhlo mnohem lepších výsledků.

Jak již bylo předesláno, v začátcích projektu byla velká obava z chování celé třídy jako celku. Z dostupných informací bylo zřejmé, že iniciátory nevhodného chování byli většinou chlapci. Na štěstí se ve dvou vyučovacích hodinách věnovaných tomuto projektu tyto informace nepotvrdily. Chlapci neměli žádný problém s kázní či vyrušováním. Naopak některá děvčata měla potřebu vyvolávat situace, které především ve druhé vyučovací hodině, hraničily s porušováním školního řádu. Výsledek hladkého průběhu vyučování lze přikládat na vrub zajímavosti námětu ke zpracování a zaujetí

---

⁹⁰ Zdroj: fotodokumentace

studentů pro jeho individuální pojetí. U většiny zúčastněných se projevila potřeba realizovat se a objevovat nepoznané. Nedílnou součástí tohoto procesu byla motivace vyvolaná nevšední tematikou a změnou pedagogického působení (cesta za objevem je víc než výsledek).

Hodnocení paní Mgr. Marcely Bedřichové „...svůj cíl pan Schovánek splnil a dosáhl i dílčích výsledků. Žádný ze žáků neodmítl na téma kreslit. Téma bylo sice bližší chlapcům, ale zejména některá děvčata si uvědomovala, že zbraní mohou být i slova, ale i předměty denní potřeby jako například nože atd.“

9. Závěr

Domnívám se, že poznatky a skutečnosti uvedené v předcházejících kapitolách jsou ve svém souhrnu materiálem prokazujícím s dostatečnou výpovědní hodnotou pravdivost následujících tvrzení:

- 1) zbraně jako celek představují nejen praktické nástroje, ale i prostor k uměleckému vyjádření. Tato snaha není doménou posledních období ve vývoji lidstva, ale prolíná se jednotlivými lidskými kulturami už od jejich prvopočátků;
- 2) zobrazování zbraní je nedílnou součástí uměleckých děl. Zbraně zde mohou mít více významů: slouží zde jako identifikační znaky, symboly moci, dokreslují působivost válečných či loveckých scén;
- 3) užití zbraně během lovu je ritualizovanou záležitostí. Podléhá nejen právním normám, ale z hlediska účastníků lovu neméně zavazujícím pravidlům, která nemají svou právní kodifikaci.
- 4) držení zbraně není z psychologického hlediska bezrizikové. K eliminaci případů zneužití zbraně mohou posloužit různě náročná psychologická vyšetření, avšak zcela vyloučit možnost zneužití zbraně jejím držitelem nelze.

10. Použité prameny

KNIHY

- ATTWATER, Donald. *Slovník svatých*. 2. revidované a doplněné vyd., Rudná u Prahy: Jeva, 1993, ISBN 80-85776-06-5.
- BEZDĚK, František. *Dějiny lovu trochu jinak*. 1. vyd., Brno: Sursum, 2000, ISBN 80-85799-72-2.
- DRMOTA, Josef; ŠÁLEK, Jiří. *Lovectví*. 1. vyd., Tišnov: Sursum, 1998, ISBN 80-85799-39-1.
- DÜRER, Albrecht. *Apocalypsis*. 1. vyd., Praha: Anomal, 1995, ISBN 80-901474-5-3.
- DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 1. vyd., Praha: Triton, 2009, ISBN 978-80-7387-156-7.
- FAKTOR, Zdeněk. *Nože a dýky*. 1. vyd., Praha: Aventinum, 1992, ISBN 80-85277-35-2.
- GOMBRICH, Ernst Hans. *Příběh umění*. 1. vyd., Praha: Odeon, 1992, ISBN 80-207-0416-7.
- HARTINK, A. E., *Encyklopedie loveckých zbraní*. 2. vyd. , Čestlice: Rebo, 2001, ISBN 80-7234-167-7.
- HARTINK, A. E., *Encyklopedie nožů*. 1. vyd., Čestlice: Rebo, 2000, ISBN 80-7234-122-7.
- HEMENWAYOVÁ, Priya. *Světci*. 1. vyd., Praha: Slovart, 2007, ISBN 978-80-7209-948-1.
- HEYDUK, Josef. *Svatí církevního roku*. 1. vyd., Praha: Vyšehrad, 2001, ISBN 80-7021-385-X.
- HLINKA, Bohuslav. *Spor o praotce Čecha*. 1.vyd., Praha: Práce, 1984, ISBN neuvedeno.
- HRAZDÍRA, Ivo, KOVÁRNÍK, Libor, NOVOTNÝ, František. *Použití zbraně a zákon*. 1. vyd., Voznice: Eurounion, 2000, ISBN 80-85858-83-5.

- *Hyperrealismus*. 1. vyd., Hradec Králové: Galerie moderního umění v Hradci Králové, 2002, ISBN 80-85025-29-9.
- *Ilustrovaný encyklopedický slovník III. díl*. 1. vyd., Praha: Acamedia, 1982, ISBN neuvedeno.
- KENNER, T. A., *Symboly a jejich skrytý význam*. 1. vyd., Praha: Metafora, 2007, ISBN 978-80-7359-079-6.
- KUBIŠTA, František. *Dějiny umění pravěku a starověku*. 1. vyd., Praha: SPN, 1969, ISBN neuvedeno.
- LETOŠNÍKOVÁ, Ludiše. *Lovecké zbraně v Čechách*. 1. vyd., Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1980, ISBN neuvedeno.
- LLEWELLYN, Claire. *Svatí a andělé v umění*. 1. vyd., Bratislava: Mladé letá, 2004, ISBN 80-10-00625-4.
- FILIPEC, Josef. *Slovník spisovné češtiny*. 4. vyd., Praha: Academia, 2005, ISBN 80-200-1347-4.
- ŠÁDA, Miroslav et al., *Vzácné zbraně a zbroj ze sbírek Vojenského muzea v Praze*. 1. vyd., Praha: Naše vojsko, 1986, ISBN neuvedeno.
- WELAND, Gerald. *Meče, dýky & tesáky*. 1. vyd., Praha: Svojtka a Vašut, 1997, ISBN 80-7180-256-5.
- ZÁCHA, Oldřich; BAŤA, Milan. *Malý myslivecký slovník*. 1. vyd., Olomouc: Alda, 1998, ISBN 80-85600-48-X.
- ŽUK, Alexandr Borisovič. *Pušky a samopaly*. 2. doplněné vyd., Praha: Naše vojsko, 2004, ISBN 80-206-0712-9.

INTERNET

- *Frans Snyders*, [online]. [cit. 2012-11-26]. Dostupné z WWW: <http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=756>.
- KAČER, Jindřich. *Střelci všech armád světa*, [online]. [cit. 2012-10-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.historieweb.cz/strelci-vsech-armad-sveta>>.

- KUBÍČKOVÁ, Naděje. *Psychologické zhodnocení*, [online]. [cit. 2012-11-25]. Dostupné z WWW: <<http://cs-magazin.com/hucin/verze1/proces/oficialni/SP-psychoposudek.htm>>.
- *Přehled rozdělení zbraní a střeliva do kategorií*, [online]. [cit. 2012-10-28]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/file/575757/Prehled_rozdeleni_zbrani_a.doc>.
- *Z historie chovu fretek*, [online]. [cit. 2012-10-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.schf.cz/fretka-v-historii.php>>.
- *Zbraň*, [online]. [cit. 2012-10-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/zbran>>.

Přílohy

Příloha č. 1 – jeden z nožů Michaela Eiflera ⁹¹

Příloha č. 2 – ceremoniální meč, součást říšských korunovačních klenotů ⁹²

91 Zdroj: <<http://ideen-in-stahl.com/kunstmesser/>>.

92 Zdroj: <<http://www.phil.muni.cz/muzeo/mui03obrazky/obr20.php?page=17.html>>.

Příloha č. 3 – socha sv. Pavla ⁹³

Příloha č. 4 – jedno z vyobrazení svatého Šebestiána ⁹⁴

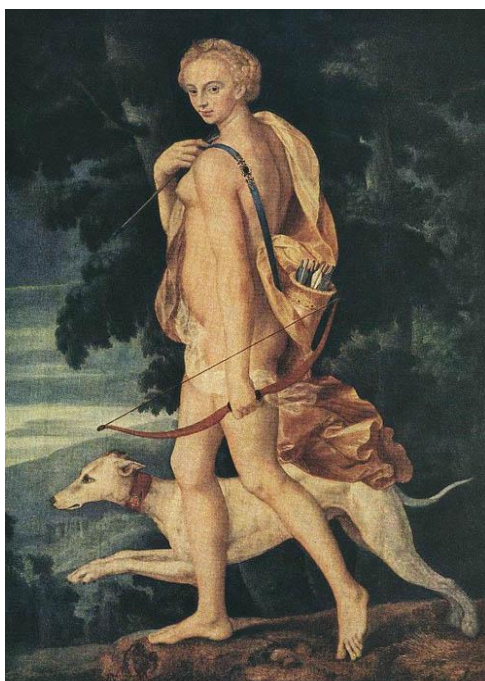
---

93 Zdroj: <<http://www.animatori.cz/clanky/Blizi-se-putovani-Po-rimskych-stopach-apostola-Pavla.html>>.

94 Zdroj: <http://www.cojeco.cz/index.php?id_desc=4068&s_lang=2&detail=1&title=Antonello%20da%20Messina>.

Příloha č. 5 – jedno z vyobrazení archanděla Michaela ⁹⁵

Příloha č. 6 – Diana jako bohyně lovu ⁹⁶

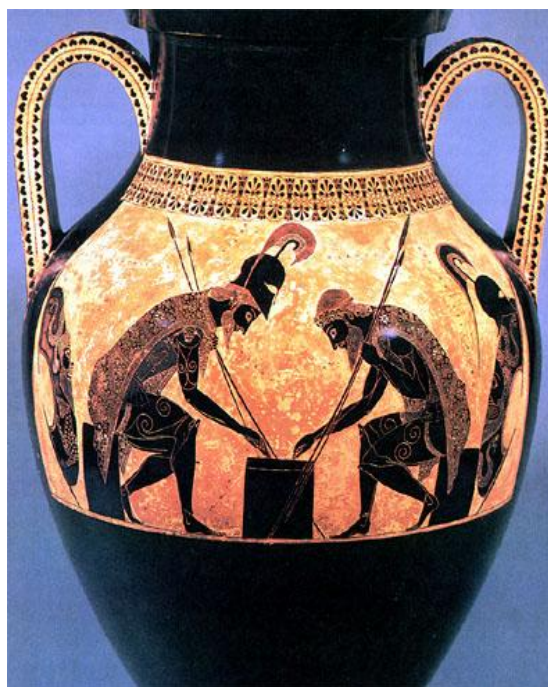
---

95 Zdroj: <<http://www.dusevocistci.estranky.cz/clanky/svaty-archandel-michael.html>>.

96 Zdroj: <http://www.artmuseum.cz/reprodukce2_pohled.php?dilo_id=2975>.

Příloha č. 7 – jedno z vyobrazení Judity ⁹⁷

Příloha č. 8 – antická váza s vyobrazením bojovníků z trojské války, hrajících dámu ⁹⁸

---

97 Zdroj: <<http://www.ateismus.com/his/obr/judita.jpg>>.

98 Zdroj: <http://bitva-troja.net/?menu=vybaveni&submenu=vystroj_stity>.

Příloha č. 9 – Rembrandt – Noční hlídka⁹⁹

Příloha č. 10 – Delacroix – Svoboda vede lid na barikády¹⁰⁰

---

99 Zdroj: <http://cs.m.wikipedia.org/wiki/Soubor:The_Nightwatch_by_Rembrandt.jpg>.

100 Zdroj: <<http://www.artunframed.com/delacroix.htm>>.

Příloha č. 11 – Dobývání města Asyřany¹⁰¹

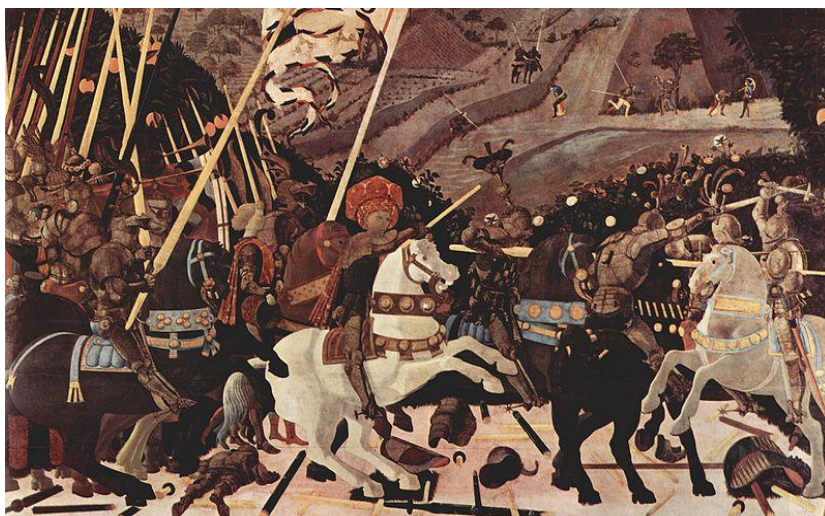
Příloha č. 12 – část tapisérie z Bayeux¹⁰²

---

101 Zdroj: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Obléhací války starověku](http://cs.wikipedia.org/wiki/Obl%C4%99n%C3%A1c%C3%AD_v%C3%A1lky_starov%C4%9Bku)>.

102 Zdroj: <<http://matama.blog.cz/0903/z-historie-tapiserii>>.

Příloha č. 13 Ucello – Bitva u San Romana ¹⁰³

Příloha č. 14 – detail z výzdoby Vítězného oblouku ¹⁰⁴

---

103 Zdroj: <http://fr.wikipedia.org/wiki/Fichier:Paolo_Uccello_031.jpg>.

104 Zdroj: <<http://www.mestopariz.cz/turisticke-cile/vitezny-oblouk/>>.

Příloha č. 15 – sgrafita na zámku v Červené Řečici ¹⁰⁵

Příloha č. 16 – gobelín s loveckým výjevem ¹⁰⁶

---

105 Zdroj: <<http://www.rolfrover.estranky.cz/fotoalbum/putovani/zamek-cervena-recice/24-sgrafita--andele-a-lovecke-vyjevy.jpg.html>>.

106 Zdroj: <http://ihned.cz/1-10021130-38641350-000000_save-53>.

Příloha č. 17 – Snyders - lovecký výjev ¹⁰⁷

Příloha č. 18 – Purkyně – lovecké zátiší ¹⁰⁸

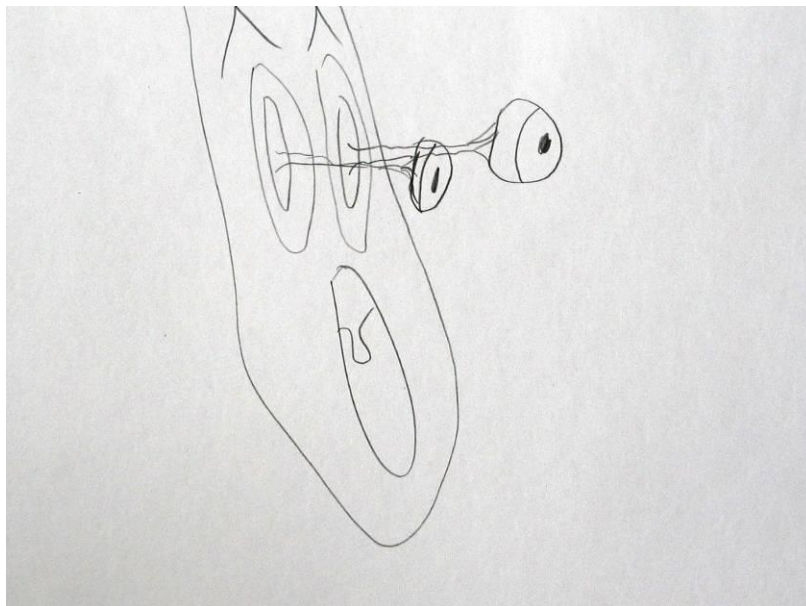
107 Zdroj: <<http://www.wikipaintings.org/en/frans-snyders/the-wild-boar-hunt>>.

108 Zdroj: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Purkyne._Karel_-_Sova_snezna.jpg>.

Příloha č. 19 – výřad ¹⁰⁹

Přílohy k projektu výtvarné edukace

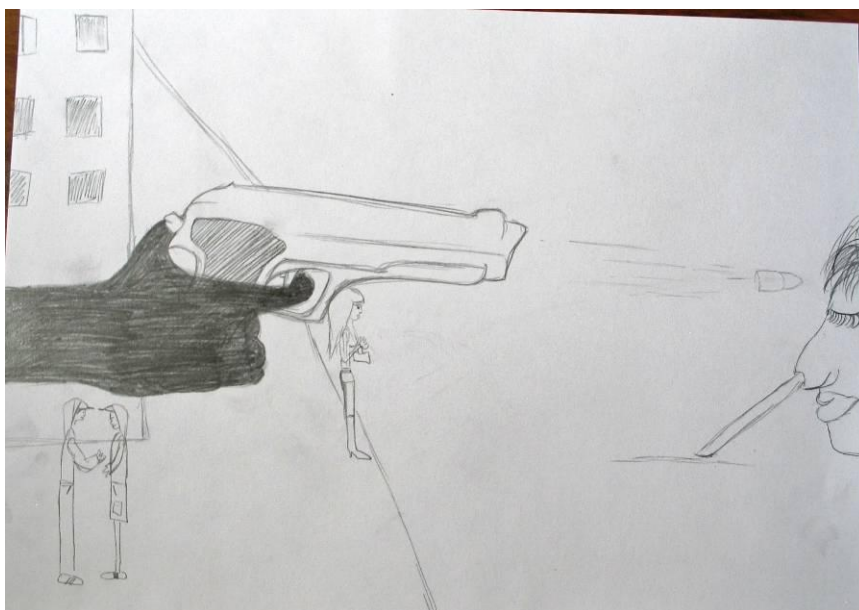

Příloha č. 20 – pocit ze zbraně ¹¹⁰

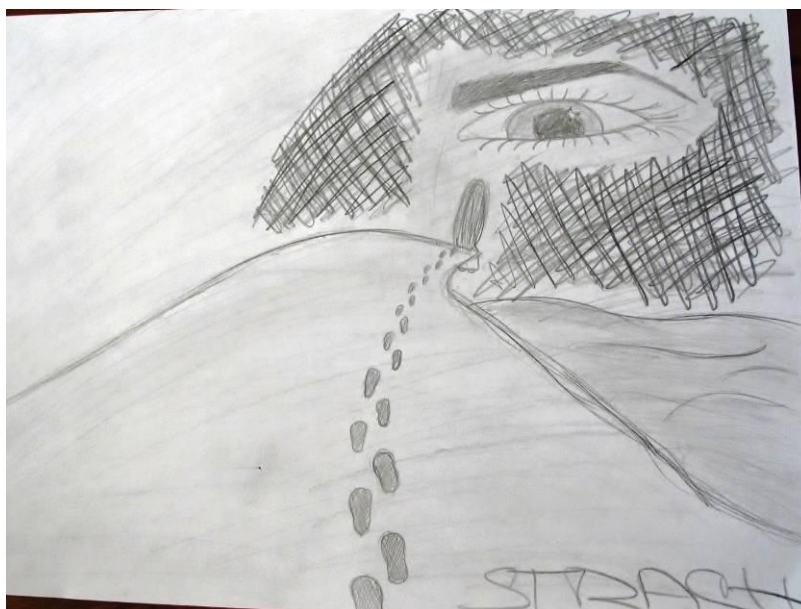
---

109 Zdroj: <<http://www.oharceskyfousek.cz/hony-2008.html>>.

110 Zdroj: fotodokumentace

Příloha č. 21 – současná doba ¹¹¹

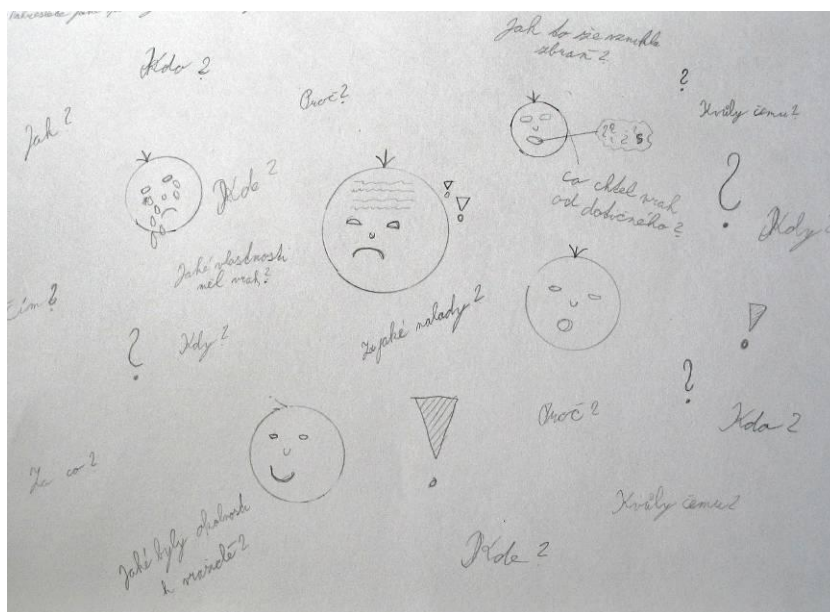

Příloha č. 22 – strach ¹¹²

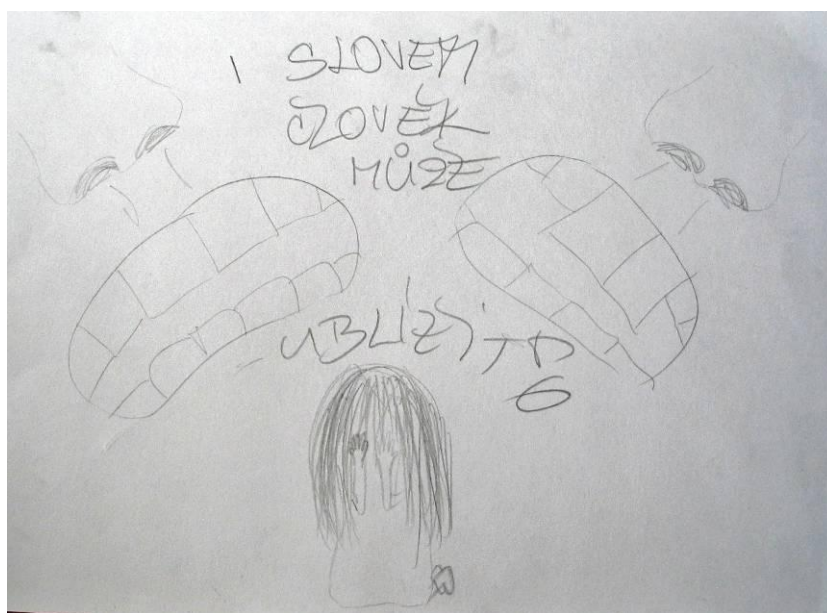
---

111 Zdroj: fotodokumentace

112 Zdroj: fotodokumentace

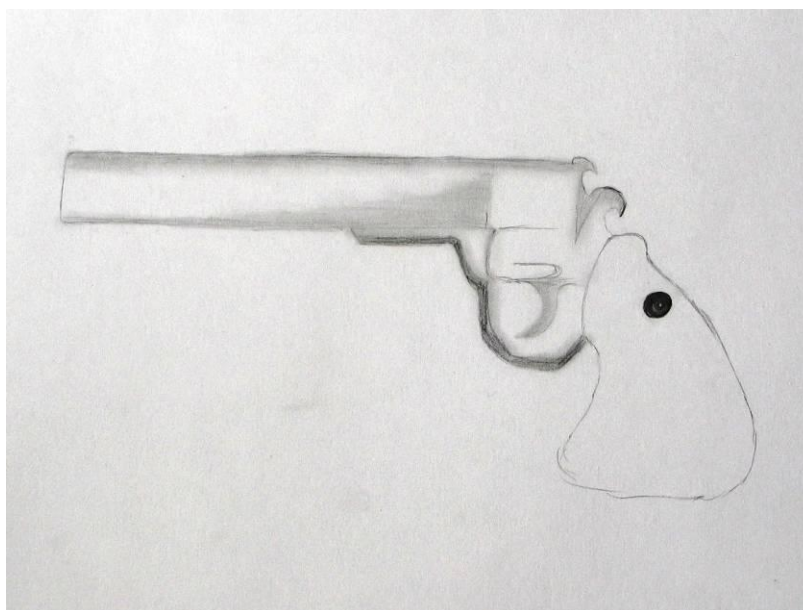
Příloha č. 23 – myšlenky ¹¹³

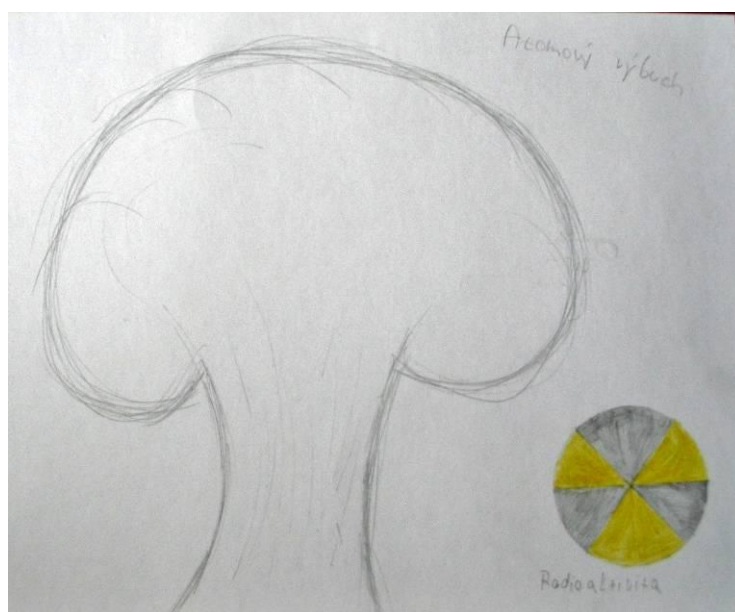
Příloha č. 24 – slovo ¹¹⁴

113 Zdroj: fotodokumentace

114 Zdroj: fotodokumentace

Příloha č. 25 – zbraň ¹¹⁵

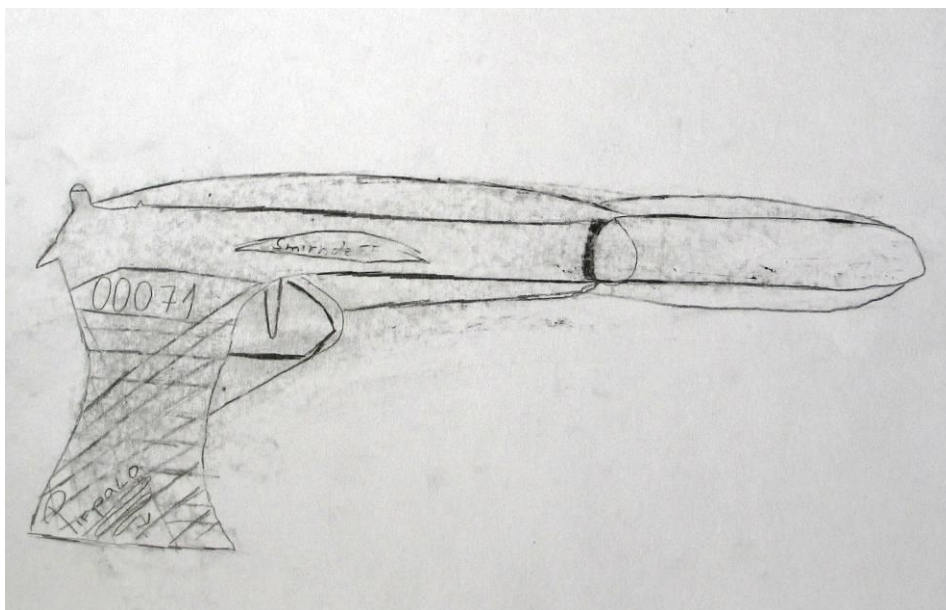

Příloha č. 26 – atomový výbuch ¹¹⁶

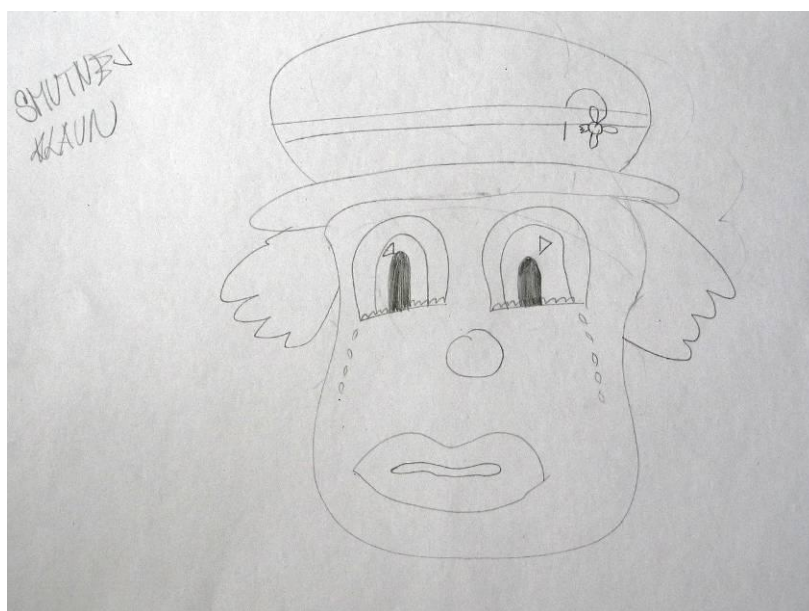
---

115 Zdroj: fotodokumentace

116 Zdroj: fotodokumentace

Příloha č. 27 – zbraň¹¹⁷

Příloha č. 28 – smutný klaun¹¹⁸

---

117 Zdroj: fotodokumentace

118 Zdroj: fotodokumentace